ÉRTESITŐ

AZ

UNITÁRIUS VALLÁSKÖZÖNSÉG ISKOLÁIRÓL

az 1887—88-ik tanévben.

A NEVELÉSÜGYI BIZOTTSÁG MEGBIZÁSÁBÓL

szerkesztette:

KOVÁCS JÁNOS,

igazgató tanár.

IX. évfolyam.

KOLOZSVÁRTT,
AJTAI K. ALBERT (MAGYAR POLGÁR) KÖNYVNYOMDÁJA.
1888.

ÉRTESITŐ

AZ

UNITÁRIUS VALLÁSKÖZÖNSÉG ISKOLÁIRÓL

az 1887—88-ik tanévben.

A NEVELÉSÜGYI BIZOTTSÁG MEGBIZÁSÁBÓL

szerkesztette:

KOVÁCS JÁNOS,

igazgató tanár.

IX. évfolyam.

KOLOZSVÁRTT,

AJTAI K. ALBERT (MAGYAR POLGÁR) KÖNYVNYOMDÁJA.

1888.

Tudtak-é a középkoriak latinul?

Egy könyvben, melyet nem akarok megnevezni, azt olvassuk, hogy Eckehard St. Galleni szerzetes, a ki 973. halt meg, egy „szép eposzt“ irt latin nyelven és hexameterekben egy X. századbeli német költemény nyomán. A művet egy más Eckehard, ugyancsak St. Galleni szerzetes, száz évvel később átdolgozta és kijavitotta. „A régi hős dalt“ — igy irja az érintett könyv szerzője — „már első átdolgozója is a . . . latin epikai költők módjára alakitotta át, de, úgy látszik, nemzeti szellem s az eredeti mű ereje megvesztegették classicus nyelvérzékét, úgy, hogy sok helyütt németül szól latin szavakkal.[1]) (Most) IV. Ekkehard e[zektől a] germanismusoktól akarta megtisztítani a müvet, mire annál hiv(at)ottabbnak érezhette magát, mert termékeny és jeles latin poéta volt. . . . Nem tudjuk mennyire sikerült [a] törekvése, mert a munka első alakja nem maradt reánk, de ha figyelembe vesszük, hogy még az ő átdolgozása is német szólamokban és fordulatokban gazdag, elképzelhetjük, hogy az első Ekkehard kezéből igen tarka latinsággal kerülhetett ki az eposz.“[2])

A következtetés helyes és kifogástalan, de vajon az előzmény az-é? kérdésbe jöhet. Sz. maga sem követeli merőben, hogy a IV. Eckehard átdolgozását csak az ő állitására tartsuk germanismussal megvesztegetettnek, hanem példákat is hoz fel reá. Ezeket kell hát a kérdés eldöntése végett vizsgálóra vennünk. A vizsgálatot nehezíti ugyan, hogy a szöveg nincs előttem, de reménylem a nélkül is sikerül úgy a hogy.

Az első példa: „vestrum velle meum“ (est). Világos németség: „Dein Wille ist der meine“! Igy itél szerzőnk, s még támogatta volna itéletét, ha szolgaibban forditja így: Euer Wollen ist der meine. Támogatta volna — mondom — mert „vestrum“ tuum helyett a grammaticusok szerint csak oly esetben van használatban, mikor vestrum = tu et reliqui. Minthogy azonban a szöveg hiányában nem dönthetni el az-é az eset s Sz. egyenesen dein-nak fordítja, úgy látszik, hogy nem a vestrumban keresi a

[1]) Én így rendeztem volna: latin szavakkal németűl irt. Okaimra nézve „Szórend és accentus“ cz. akad. értekezésemre hivatkozom.

[2]) A kerek zárjelek ( ) köztieket kihagyandóknak, a szegletesek [ ] belieket odatoldandóknak vélem.

germanismust, hanem csak a „velle"-ben. De ebben bizony hiába, mert a classicus latin stylben az infinitivus nem egyszer szolgál subjectumnak, praedicatumnak vagy objectumnak a megfelelő substantivum helyett. Példák a nyeltanokból:[3] „*invidere* non cadit in sapientem"[4] — „*ignoscere* amico humanum est" — „*laudari* jucundum est" — „*peccare* nemini licet." — „*Dulce* est pro patria mori" — „*turpe* est mentiri", — „nescio *mentiri*", (nem ismerem a hazudozást) „didici vera *dicere*" (megtanultam az igazmondást). Aristo et Pyrrho *inter* optime *valere* et gravissime *aegrotare* nihil prorsus dicebant interesse." — „Quod crimen dicis *praeter amasse* meum?" (Ovid.)

Tehát a substantivumot helyettesitő infinitivus a latinnak nem barbarismus. Annyival inkább nem, hogy a megkivánható substantivum, számos esetben nem is létez a latinban. Pl. ebben: Tantae molis erat romanam condere gentem, a három utolsó szót nem lehet felcserélni ezzel: „romanae conditio gentis!

Mi több, maga a substantivált „velle" is meg van a classica irodalomban: „*Velle* suum cuiquae est, nec voto vivitur uno. Pers. Sat. V. 53.

A második példa: „Vix erupit cras (Kaum brach der morgende Tag an)." — Én ebben sem látok germanismust. „Erumpo" a classica latinitásban különbkülönbféle concret és abstract fogalmakkal párosul. Ime: fortitudo (in nervum) Terent. — Vis, cupido, Lucr. — coniuratio, furor, ignis, lumen (dicendi), malum (ad perniciem), odium, risus, usus, vitium (Cic.) — sanguis, Luc. clamor, fragor, Sil. J. delphini (in terram), dentas, flosculi, folium, hordeum, Plin. — fletus, lacrimae, vox (in affectum és in sonum) Quint. — licentia, manus, cupido, Tac.

„E mind jó", mondhatná Sz. de időt jellemző szó nincs köztük." — Csak is ezt vártam s most már mondom, hogy ilyen is van, u. m. nox (in scelus) Tacit. És igy az erumpo-val nincs baj. Tehát csak a „cras" substantiválására lehetne hivatkozni. Ámde erre is lelünk példát a classica literaturában: „Jam *cras hesternum* consumsimus: ecce *aliud cras* Egerit hos annos

---

[3] Nyeltan = grammatica. Készakarva hagytam ki a **v** betüt. Káldinál (Bibl. ford.) a lachryma = „könyv", lacrimae ejus = könyvei, lacrimare = könyvezni; de a compositumában: könyv-hullatás a **v** a **h** mássalhangzó előtt elmarad és állandóan „könyhullatás" t olvasunk Az irott „nyelvtant" élőszóval mondva, senki sem hangoztatja benne a **v**-t; mire irjuk hát?

[4] V. ö. „Cadit in sapientem aegritudo". — „In Sapientem si cadit animi dolor" etc. Cic.

et semper paulum erit ultra. Pers. Sat. 5, 68—69. — Jam *cras istud* habeo Priami vel Nestoris. Cras *istud quanti* dic mihi possit erni? Martial V. 58. 5—6. A talán középkori szárnyaló szót (geflügeltes Wort, melyet Buchman kifelejtett): Post multum cras, cras tandem dilabitur aetas, elengedem és átmegyek a

3. példára: „Hunos, inquit, habemus. (Da haben wir die Hunnen).“ — Ezek után: habeo viros, Plaut. Casina II. 8, 34. — habes ne hominem? Ter. Enn. IV. 4, 7. — habeatis sane vobis istum senatorem. Cic. Verr II. 31 (77). — ne Venones in Syria haberetur. Tac. Ann. II. 58. — habet! (erhat's.) Plaut. M. Gl. II. 2, 60. a habemus Hunnos-t sem ismerhetem el germanismusnak.

A 4-ik szólamot: „lancea pulmone resedit (die Lanze sass in der Lunge)“ nem különben védik a következő idézetek: residet spes in virtute. Cic. Fam. XII. 3. — culpa non magis in te residet quam in omnibus aliis. Cic. ad Brut. 16. — huius incommodi culpa ubi resideat, facilius possum existionare, quam scribere. Cic. Att. I. 17. — si te inter fici iussero residebit in respublica reliqua coniuratorum manus. Cic. Cat. I. 5 (12). — in corpore perspicuum est vel extincto animo vel elapso nullum residere sensum. Cic. Tusc. I. 43. Szintúgy Lucr. III. 399. sine animo nequit residere per artus ulla pars animai. Már pedig ezekben inkább lehetne sinen (liegen, bleiben)nel forditni a resdot v. resideot, mint az incriminált szólamban, a hol stecken bleiben-t vagy sitzen bleiben-t jelent. Hanem idéznünk kell még: nostrisque ductum seditionibus bellum resedit. Hor. C. III. 3, 30. és különösen utoljára: jam jam residunt cruribus asperae pelles. Hor. A. II 20, 9. Last, non least, mert ez egyedül eldöntheti a kérdést.

Az 5. példa kevés szót igényel s németsége ellen csak Quinctilianust idézem: servabit orator non innocentem modo sed etiam laudabilem civem. Inst. XII. 1, 41, melyből kitetszik, hogy a régi latinok személyekre is ruházták a laudabilis czímet, holott ma a löblichet csak testületekre alkalmazzák és inkább hinném, hogy ezzel követték amazt, mint amazzal ezt. És ha a laudabilis az istenséghez nem méltatlan jelző (2. Mos. 15, 11. — 2. Sam. 22, 4. — 1. Kron. 16, 25. — Zsolt. 48, 2. 96, 4. 145, 3. — Dán. 3, 52. 55. 56.) Ezek ugyan mind a vulgatából vett idézetek, de sem az „Italá“-t, sem Hieronymust nem vádolhatni germanismussal.

Azért hát csakis onnan idézek erősségeket az állított 6. germanismus ellenébe is. Lehet ugyan lelni a gusto-val párositva szintannyi fogalmat, mint feljebb az erumpo-val, de én csak a vulgatával maradok. Et videbunt qui recepti sunt homines, qui *mortem* non *gustaverunt* a nativitate sua. 4. Esdr. 6. 26. — Sunt quidam de hic stantibus, qui non *gustabunt* (γεύσωνται) *mortem*. Máté 16, 28. Márk. 8, 39. Luk. 9, 27. — Si quis sermonem meum servaverit, non gustabit *mortem* in aeternum. Ján. Ev. 8, 52.— Videmus Jesum propter passsionem mortis gloria et honore coronatum, ut gratia dei pro omnibus *gustaret* (γεύσηται) *mortem*. Pál a Zsid. 2, 9. Ezekből látni, mit tartsunk arról az állitásról, hogy: „mortem gustare germanismus (den Tod kosten.)"

Feltehetni, hogy Sz. a IV. Eckehard átdolgozásából a legbizonyitóbb példákat válogatta ki. És minthogy ezek, mint láttuk, éppen semmit sem bizonyitanak, nincs miért járjunk több után — mert ha a zöld fán ezeket mivelik, a szárazon mi lészen?[5]) — hanem a „Waltharius" második átdolgozóját egyszerüen felmentjük az alól a vád alól, hogy „átdolgozása német szólamokban és fordulatokban gazdag." Azt is el kell ismernünk, hogy a IX—XI. században az irók legalább is tudtak úgy latinul, mint ma sok német vagy magyar iró.

De nem ennek az állitásnak valószínűvé tétele vala közleményem czélja. Hanem főleg arra akartam az olvasót figyelmeztetni, hogy a barbarismussal, in specie a germanismussal való vádat nem kell hebehurgyán kimondani. Lám az érintett könyv szerzője azzal akarja bizonyitni a felhordott szólamok germanismusát, hogy szórólszóra lehetett németre forditani. De ezzel az elüvel sok igazságtalanságot lehetne elkövetni, sőt de facto követnek is el. Hiszen vegyük fel csak a magyar és német nyelvet. Merném mondani, hogy — salvo errore calculi — háromnegyedrészét a mondataiknak szórul-szóra — bár a szavak más rendével fordithatni egyik nyelből[6]) a másikra. De meg metaphorákra, idiotismusokra, úgy szólva bukkanhat egyik és másik nép és nem következik szorosan, hogy valamelyikök a másiktól kölcsönözte volna. Sőt a kölcsönzés sem szül barbarismust, ha akár szó, akár szólam a kölcsönző nyelve tőstörzsökös analogiáival nem ellenkezik.

Ezeket bővebben kifejteni nincs itt hely, mert nagyon messze vinne, hanem csak gondolatszikrákat eresztettem a levegőbe, ha valahol taplóba akadnának. Brassai.

---

[5]) Luk. Ev. 23, 31. — [6]) V. ö. a 2. jegyzéssel.

A) KOLOZSVÁRI FŐTANODA.

I. Főfelügyelet.

Az iskola feletti főfelügyeletet gyakorolja az „Egyházi Főtanács;“ közvetlen pedig a Kolozsvártt székelő „Egyházi Képviselő Tanács.“

II. Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Felügyelő gondnokok: Dr. Brassai Sámuel, egyetemi nyug. tanár, a M. T. Akad. r. tagja.
„ „ Hajós János, miniszteri tanácsos.
„ „ Kőváry László, a Magy. Tud. Akad. l. tagja.
„ „ P. Horváth Kálmán.
Előadó: Kovács János, igazgató.
Jegyző: Boros György.
Tagjai: a felügyelő gondnokok és a rendes tanárok.

a) Végrehajtó közegek.

Igazgató: Kovács János.
Iskola főnök: Lőrinczi István, papjelölt.
Ellenőr: Nagy Sándor, IV. éves papnöv.
Iskola-gazda: Göncz Mihály, II. éves papnöv.

b) Iskolai esküdtszék.

Elnök: Lőrinczi István.
Tagok: Gyöngyösi Lajos, papjelölt, Nagy Sándor, Dézsi Mihály, IV., Ütő Béla, III., Kádár Lajos, Gál József, Simó János, Gálfi Lőrincz II., Józan Miklós, Pázsint Mihály I. éves papnöv.

III. Iskolai kórház.

Rendes orvos: Dr. Bartók István.
Felügyelő: Kovács János igazgató-tanár.

IV. Tanári és tanitói személyzet s az általuk előadott tantárgyak.

a) A papnevelő intézetben.

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kineveztetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma heten-ként	Órák száma összesen	Észrevételek
1	*Ferencz József*, püspök és r. tanár.	1857 püspökké választatott 1876.	Symb. theologia. Unitár. egyh.-tört.		2	6	A vallásközönség iskoláinak főfelügyelője.
			Paptan, Liturgika . . .	III.	2		
			Egyházi szónoklattan . .	I.	1		
			Szónoklati gyakorlatok	I. II. III.	1		
2	*Nagy Lajos*, r. tanár.	1857	Egyet. egyh. történelem	II. III.	3	3	Lásd alább
3	*Kovács János*, r. tanár.	1872	Angol nyelv	I.	2	6	Lásd alább
				II.	2		
				III.	2		
4	*Péterfi Dénes* lelkész és r. tanár.	1876	Bölcsészettörténelem	I. II. III.	1	1	Kolozsdobokaköri jegyző, a „K. Magvető“ szerkesztője, az ifj. „olv. önképzőkör“ védnöke.
5	*Boros György* r. tanár.	1879	Héber nyelv	I.	3	13	Főtanodai könyvtárnok, az igazgatósági s nevelésügyi gyűlések jegyzője, a papn. „Önképző-körének“ védnöke.
			„	II.	2		
			Erkölcstan	II. III.	2		
			Bibliai bevezetés . .	I. II.	3		
			Bibliai theol.	I. II.	3		
6	*Mózes András* lelkész és r. tanár.	1881	Unitárius házasságtan s egyh. jog	I.	2	2	Pénzügyi jegyző.
				II.			
7	*Dr. Bartók István*, óraadó tanár.	1884	Egészségtan	III.	2	2	Lásd alább.
8	*Oberti János*, szaktanár.	1876	Harmonia	I. II. III.	2	2	Lásd alább.

b) A gymnasiumban.

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kineveztetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyek ben előadott	Órák száma heten-ként	Órák száma összesen	Észrevételek
1	*Kovácsi Antal*, r. tanár.	1857	Latin nyelv	V. VI. VII. VIII.	4 4 3 3	14	Közigazgatási és tanügyi jegyző.
2	*Papp Mózes*, r. tanár.	1857	Mennyiségtan	IV. V. VI. VII. VIII.	3 3 3 3 2	14	A VIII. osztály főnöke.
3	*Nagy Lajos*, r. tanár.	1857	Görögnyelv „ Irálytan Költészettan Szónoklattan	VII. VIII. IV. V. VI.	2 2 3 3 2	12	Egyh. főjegyző, kolozsdobokakö-ri esperes és a dalárda védnöke.
4	*Benczédi Gergely*, r. tanár.	1866	Fizikai földr. Természettan Természettan Ásványtan	III. VII. VIII. V.	2 4 4 3	13	Egyh. pénztárnok a természettáni szertár őre és a VII. oszt. főnöke.
5	*Kovács János*, r. tanár.	1872	Magyar történelem Egyetemes történelem Szónoklati gyakorlat	VIII. VII. VI. VI. VII. VIII.	3 3 3 1	10	Igazgató-tanár, kórház-felügyelő, a kolozsvári m. k. tud. egyetemen az angol nyelv m. t. és a „K. Magvető“ szerkesztője. Lásd fennebb.
6	*Ulár Pál*, r. tanár.	1873	Görögnyelv Latin nyelv	V. VI. IV.	5 4 5	14	Az V. és VI. gymn. o. főnöke s az alosztályuak olvasó egyletének védnöke.
7	*Péterfi Dénes*, r. tanár.	1876	Vallástan Hittan Bölcselem Prédikáczió	IV. VI. VII. VIII. VI. VII. VIII.	1 2 3 1	7	Lásd fennebb.
8	*Boros György* r. tanár.	1879	Erkölcstan	V.	1	1	A vasárnapi vallásoktatás vezetője.

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma heten-ként	Órák száma összesen	Észrevételek
9	*Mózes András*, lelkész és r. tanár.	1881	Magyar irod. történet.	VII. VIII.	3 3	6	Lásd fennebb
10	*Dr. Bartók István*, óraadó tanár.	1873	Állattan Egészségtan	VI. VII.	3 2	5	A kolozsvári polgári iskolában r. tanár.
11	*Benedek Áron*, óraadó tanár.	1874	Növénytan Számtan	IV. III.	3 2	5	A kolozsvári m. k. tanitónőképezde r. tanára.
12	*Czirják Albert*, óraadó tanár.	1882	Németnyelv	V. VI. VII. VIII.	3 3 3 2	11	A kolozsvári polgári iskolában r. tanár.
13	*Kanyaró Ferencz*, okl. helyettes tanár.	1886	Magyarnyelv Történelem	I. II. III. IV.	4 4 3 2	13	A IV-ik gymn. o. főnöke.
14	*Boros Sándor*, okl. helyettes tanár.	1887	Rajz. geom. Számtan	I. II. III. IV I. II.	8 6	14	A II-ik gymn. o. főnöke.
15	*Borbély György*, helyettes tanár.	1883	Latin nyelv	I. II. III.	6 6 5	17	Tanárjelölt, a III. gymn. oszt. főnöke.
16	*Marzloff Camilló*, szaktanitó.	1886	Németnyelv	III. IV.	4 3	7	Bölcsészetkari hallgató.
17	*Lőrinczi István*, tanitó.	1887	Vallás Földrajz „ „	I. II. III. IV. I. II. III.	4 3 3 3	13	Papjelölt és isk. főnök; az I. gym. o. főnöke.
18	*Kővári Endre*, szaktanitó.	1870	Szabadk. rajz	I. II. III. IV.	1—1	4	Képiró.

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma heten-ként	Órák száma összesen	Észrevételek
19	*Oberti János*, szaktanár.	1886	Harmonia Műének Orgona	VI. VII. VIII. I. II. III. IV. V. Önkénteseknél	2 3 2	7	A kolozsvári dalkör és kereskedelmi ifj. dalegyletkarmestere
20	*Göncz Mihály*, szaktanító.	1886	Egyházi ének	I. II. III. IV. V.	2 2	4	II.papn. és segédkántor.
21	*Móricz Ferencz*, szaktanító.	1884	Szépirás	I. II. III.	2	2	Lásd alább
22	*Albert Károly*, szaktanár.	1883	Testgyakorlat	I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII.	2 2 2	6	Torna-tanár a városi tornavívodában.
	c) Az elemi iskolában.						
1	*Gyöngyösi Lajos*, tanító.	1886	Minden tantárgyat a	4. el. o.	16	16	Papjelölt, s a 4. e. oszt. főnöke.
2	*Dézsi Mihály*, tanító.	1887	Minden tantárgyat a	3. el. o.	16	16	IV. éves papnöv. s a 3. e. o. főnöke.
3	*Móricz Ferencz*, okl. tanító.	1884	Minden tantárgyat az Rajz Irás	1. 2. e. o. 3. 4. e. o. 3. 4. e. o.	16 2 1	19	Az 1. és 2. e. o. főnöke.
4	*Göncz Mihály*,	1886	Egyházi ének	1—4. el.	2	2	

V. Magán-tanítás.

Főtanodánkban magántanitási rendszer van benlakással. Iskolai törvényeink értelmében magántanitói felügyelet alatt állanak — az igazgató ellenőrzése mellett — az öt gymn. oszt. és a négy elemi oszt. növendékei.

Magántanitással foglalkoznak : a tanárjelöltek, köztanitók, pap jelöltek, papnövendékek és a gymnsiuumban a felosztályuak.

A kik javadalomban részesülnek, kötelesek a fizetésre képtelen szegény tanulók közül egynek oktatását ingyen elvállalni.

VI. A tanterv táblázatos átnézete.

a) A papnevelő intézetben.

	Osztályonként heti óraszám			
	III.	II.	I.	Együtt
Hittan	—	3	3	6
Az unitárius egyház történelme és Symbolica theologia (félév. tant.)	2	—	—	2
Bibliai bevezetés	—	2	2	4
Vallásbölcsészet	1	1	1	3
Paptan és egyházszertartástan (féléves tantárgyak)	2	—	—	2
Exegesis	—	3	3	6
Egyháztörténelem.	3	3	—	6
Egyetemes egyházjog	—	2	2	4
Héber nyelv	—	2	3	5
Angol nyelv	2	2	2	6
Egyházi szónoklattan	—	—	1	1
Szónoklati gyakorlatok	1	1	1	3
Egészségtan	2	—	—	2
Műének	2	2	2	6
	15	21	20	56

Megjegyzés: A papnöveldei tanfolyam összes tantárgyai közűl az encyclopoedia, erkölcstan és az unitárius egyházjog váltakozás nyomán nem adattak elő.

b) A gymnasiumban.

	Osztályonként heti óraszám								
	VIII.	VII.	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.	Együtt
Vallástan	—	2	2	1	1	1	1	1	9
Magyar nyelv .	3	3	2	3	3	3	4	4	25
Latin nyelv . .	3	3	4	4	5	5	6	6	36
Görög nyelv . .	2	2	4	5	—	—	—	—	13
Német nyelv . .	2	2	3	3	4	3	—	—	17
Történelem . . .	3	3	3	—	2	—	—	—	11
Földrajz	—	—	—	—	—	3	3	3	9
Természetrajz .	—	—	3	3	3	—	—	—	9
Természettan .	4	4	—	—	—	2	—	—	10
Mathematika .	2	3	3	3	3	—	3	3	20
Bölcsészet . . .	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Egészségtan . .	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Rajz. geometria	—	—	—	—	2	2	2	2	8
Szépirás	—	—	—	—	—	2	2	2	6
Szabadkézi rajz	—	—	—	1	1	1	1	1	5
Műének	2	2	2	1	1	1	1	1	11
Egyházi ének .	—	—	—	1	1	1	1	1	5
Tornászat . . .	2	2	2	2	2	2	2	2	16
	26	28	28	27	28	26	26	26	215

c) Az elemi iskolában.

	Osztályonkénti heti óraszám				
	4.	3.	2.	1.	Együtt
Vallás	2	3	3	3	11
Magyar nyelv	4	3	4	—	11
Beszéd- és ért. gyakorlat . . .	—	—	—	2	2
Irva-olvasás	—	—	—	4	4
Földrajz	3	3	2	—	8
Számtan	4	4	3	3	14
Természetrajz	3	3	3	3	12
Irás	1	1	1	1	4
Rajz	2	2	1	1	6
Ének	1	1	1	1	4
	20	20	18	18	76

VII. A tanterv és tananyag mindkét félévre vonatkozó vázlatos kimutatása.

a) A papnevelő intézetben.

III. éves papnövendékek.

Symbolica theologia: Székely Mózes kézirati tankönyve nyomán. Első félévben. Het. 2 órán.

Az unitárius egyház történelme: K. k. Ferencz József kézirati tankönyve. Első félév. Heti 2 órán.

Vallás bölcsészet: K. k. Dr. Kovács Ödön Vallás bölcsészete. Het. 1 órán.

Paptan (Cura pastoralis): K. k. Ferencz József kézirati tankönyve. Második félév. Het. 2 órán

Egyház-szertartástan (Liturgica): K. k. Ferencz József kézirati tankönyve. Második félév. Het. 2 órán.

Egyetemes egyháztörténelem: K. k. Varga Lajos A keresztyén egyház történelme II. k. Het. 3 órán.

Angol nyelvtan: K. k. mindkét félévben Ransbourg olvasó könyvéből fordítások magyarra s magyarból angolra. Het. 2 órán.

Egészségtan: K. k. Erisman: Egészségtan. Iskola-egészségtan, a talaj, építési anyagok. Iskolák berendezése, világitás, szellőztetés, fütés. az iskola butorzata, árnyékszékek, az iskoláknak vizzel való ellátása. Iskola kötelezettség. Ruházat, az alvás, tanidő beosztása. Túlterhelése. Iskolai büntetések. Het. 2 órán.

Szónoklati gyakorlatok: Félévenként 3 házi dolgozat és egy-egy szóbeli előadás. Het. 1 órán.

Harmonia: Het. 2 órán.

II. éves papnövendékek.

Hittan (Dogmatica theologia): A tanár előadása után. Egy-egy önálló tanulmány iratott Channing „Tökéletes élet“ cz. müvéről. Het. 3 órán.

Bibliai bevezetés: Ujtestamentumi rész. Az összes kanonikus könyvek ismertetése és irodalom történelme. Het. 2 órán.

Egyetemes egyházjog: K. k. Kovács Ferencz egyházjog. Het. 2 órán, mindkét félévben.

Vallás bölcsészet: K. k. Dr. Kovács Ödön Vallás bölcsészete. Het. 1 órán (a harmad évesekkel).

Egyetemes egyháztörténelem: Mint a harmadévesek.

Héber nyelv: K. k. Ballagi-Goldzieher Héber nyelvtan. A nyelvtan syntaktikai része. Olv. és magyaráztatott a Gen. I—VI. r. és XV. r. az I. XV. XXVII. XXVIII. zsolt. Het. 2 órán. A tanulók önálló kisérletet tettek a zsoltárok fordításában.

Exegesis. Ujtestamentumi rész: Máté I—VIII. részeinek és

az evangeliumok megfelelő helyeinek olvasása és magyarázata. Az ujtestamentumi kritikus helyekről előadást tartottak a tanulók önálló tanulmányok alapján. Het. 3 órán.

Angolnyelv: k. k. Dallos Gyula „Angolnyelvtan.“ Het. 2 órán.

Szónoklati gyakorlatok: Félévenként 3—3 házi dolgozat és egy-egy szóbeli előadás. Het. 1 órán.

Harmonia: Het. 2 órán.

I. éves papnövendékek.

Hittan (Dogmatica theologia): Mint a II. évesek.

Bibliai bevezetés: Mint a II. évesek.

Egyetemes egyházjog: Mint a II. évesek.

Vallásbölcsészet: Mint a II. és III. évesek.

Exegesis: Mint a II. évesek.

Héber nyelv: K. k. Ballagi-Goldzieher Héber nyelvtana. A nyelvtan elemei. Irásbeli gyakorlatok. Het. 3 órán.

Angol nyelvtan: Dallos Gy. Kézi könyve szerint. Het. 2 órán.

Szónoklati gyakorlatok: Félévenként 3—3 házi dolgozat és egy-egy szóbeli előadás. Het. 1 órán.

Harmonia: Het. 2 órán.

b) A gymnasiumban.

VIII. gymn. osztály.

Vallástan: K. k. első félévben Ethika. Télfi Ethikája után. Második félévben: Unitárius egyháztörténelem. Ferencz József unitárius egyháztörténelme. Het. 1 órán.

Mayar nyelv. Magyar irodalomtörténet: K. k. Beöthy Zsolt Magyar irod. története. II. köt. egészen. Irásbeli dolgozat volt egész évben 7 és 1 érettségi. Feladatok voltak: A hanyagság legtöbb bűnnek szülő oka (Chria). Minő gondolatokat kelt az ősz az emberben (elmélkedés). Az idő bölcs beosztásának hasznáról (értekezés). Észrevételek a beszély és regény körül. Panaszkodunk a szenvedések miatt, holott a legtöbbnek okozói mi magunk vagyunk (szón. b.) A gúnyos comicum ismertető jelei és haszna (ism. jell.) Értekezés a népdalról. — Het. 3 órán.

Latin nyelv: K. k. I. félév: Tacitus: Agricola és Germania; II. félév: Horatius válogatott költeményei; de arte poetica, epistola ad Pisanes; Satirarum lib. II. Satira VI. Házi dolgozatul egész évben Quintilianus de arte oratoria lib. X. magyarra forditása. Heti 3 órán.

Görög nyelv: K. k. Sokrates Apologiája Platontól mindkét félévben. Het. 2 órán.

Német nyelv: K. k. Olvasókönyv Lüben und Nacke. Költői

és prózai darabok forditása németből magyarra és magyarból németre. Het. 2 órán.

Történelem: Magyarország történelme. K. k. Dr. Ribáry Ferencz „Magyarország oknyomozó történelme.“ I. félévben: A mohácsi vészig 1526. II. félévben: 1526-tól napjainkig. Ezzel kapcsolatban a magyar alkotmánytan fejlődésének s a nemzeti müvelődésnek történelme is előadatott. Het. 3 órán.

Természettan: K. k. Kisérleti termeszettan. Abt—Kunze K. I. félévben: A cseppfolyós testek egyensúlya; terjengős testek egyensúlya és fénytan. II. félévben: Hangtan, delejesség, villamosság, a kosmographia elemei. Het. 4 órán.

Mathematika: K. k. Mocnik-Szabóky Algebrája és geometriája. I. félév: progressiók, ezeknek a kamatos kamat számitásra való különbféle alkalmazásai. Combinatiók és binominalis együtthatók. Permutatiók és variatiók. II. félév: Trigonometria. Het. 2 órán.

Bölcselem: K. k. I. félévben: Lélektan. Dr. Brassai Sámuel kézirati lélektana. II. félévben: Logika. Dr. Brassai Sámuel Logikája. Het. 3 órán.

Harmonia Het. 2 órán.

Tornászat: Het. 2 órán.

VII. gymn. osztály.

Vallástan: Egyháztörténelem. Pálfy József Keresztény egyház történelme után. Het. 2 órán.

Magyar nyelv. Magyar irodalomtörténet: K. k. Beöthy Zsolt Magyar irod. történet. I. kötet végig. Egész évben 8 dolgozat. Feladatok: Ha a kezdet jó, minden jó (mond. chria). Elmélkedés az ember élete és rendeltetéséről. Hidj, de lásd meg kinek. (szón. b.) Mátyás király kora irodalmi s mivelődési tekintetben (kor és jell. rajz). Hirlapirodalom haszna, tekintettel a lapok neve s keletkezése idejére (Mivelőd. tört. alapon ért.) A megbocsátás a győzelmek legszebbike (Chria). Tavaszi gondolatok (elmélkedés) Vörösmarty M. „Szózatának“ átalakitása prózába.

Latin nyelv: K. k. I. félév: Cicero de imperio Pompei és II. félév. Virgilius Aeneis lib. I. és II. Het. 3 órán.

Görög nyelv: Homer Odysseajából I. és II. ének, I. és II. félévben. Het. 2 órán.

Német nyelv: Olvasókönyv: Lüben u. Nacke „Deutsches Lesebuch“ VI kötetéből 24 olvasmány a két félévben. Kapcsolatban e szemelvények szerzőinek életrajzi ismertetésével. Irásbeli dolgozatok. Het. 2 órán.

Történelem: Világtörténelem. Dr. Ribáry Ferencz „Világtörténelem“ czimü tankönyve nyomán. I. félévben: Középkor. II. félévben: Uj-kor, kapcsolatosan a müvelődés-történelemmel s megfelelő térképekkel.

Természettan: K. k. Kisérleti természettan, Abt-Kunze K. I. félévben: A nem fémek és fémek fontosabbjai; érdekesebb vegyeikkel és legnevezetesebb szerves vegyek. II. félévben: A testek közös tulajdonai; a hőről; a testek egyensúlyáról; erőművek stb. Het. 4 órán.

Mathematika: K. k. Mocnik-Szabóky „Mértana.“ I. félévben: A síkmértan alakitási és számitási feladatokkal. II. félévben: A testmértan végig gyakorlati számitási példákkal. A trigonometria elemei. Het. 3 órán.

Egészségtan: K. k. Fodor, Egészségtan. Az egészségnek és betegségnek befolyása az életre. A táplálkozás, a lakás, a munka és foglalkozás, a test ápolása, a fertőző betegségek. Az életmentésről. Het. 2 órán.

Harmonia: Het. 2 órán.

Tornászat: Het. 2 órán.

VI. gymn. osztály.

Vallástan: K. k. Egyháztörténelem. Pálfy József Keresztény egyház történelme után, (a VII. osztálylyal.) Het. 2 órán.

Magyar nyelv: Szónoklattan. Névy László Irásmüvek elméletének szónoklattani része. Félévenként 4—4 irályi dolgozat: A király látogátása Kolozsvárt (leirás). Egy kép a kolozsvári vásárból (költemény). A vasútról (értekezés). A szülők iránti szeretet (oratió). Aurora musis amica (chria). Tanitókról (oratió). Világosság (értekezés). Mit kiván a haza fiaitól (oratió). Het. 2 órán.

Latin nyelv: I. félévben: Salustius de bello Jugurthino. II. félévben: Virgilius Georgicon I—IV liber és ecclogák szemelvényesen. Het. 4 órán.

Görög nyelv: Szamosi Görög nyelvtan és olvasó könyv; Horváth-Schenkl Chrestomathia. I. félévben: Az alak- és igetan általános ismetlése után a μι végü és rendhagyó igék. Az olvasó könyvből Hercules, összekötve az előforduló főbb mondattani szabályok magyarázatával, folytonos elemzéssel és szók betanulásával. Kéthetenként egy iskolai irásbeli forditmány. II. félév: Xenophon Anabasisából az I. és II. fejezet. A többi mint az első félévben. Het. 4 órán.

Német nyelv: Lüben und Nacke: Deutsches Lesebuch V. kötetéből. I. félévben: 10 olvasmány nyelv- és mondattani magyarázatokkal, szók és sajátságos kifejezések betanulásával. Kéthetenként egy iskolai irásbeli forditmány. II. félév: 8 olvasmány; a német grammatika rendszeresen, több, mint I. félévben. Het. 3 órán.

Történelem: Világtörténelem. K. k. Dr. Ribáry Ferencz „Világtörténelem.“ Ókor, megfelelő térképekkel. I. félévben: Ázsia és Áfrika főnépeinek, a görögök és macedonoknak történelme. II. félévben: A rómaiak történelme. Különös figyelem volt forditva az illető népek müveltségi állapotára. Het. 3 órán.

Természetrajz: K. k. Kriesch János Természetrajz vezérfonala. V. kiadás. Az állati test alkotásáról és működéséről. Az ál-

lati szervekről. Az állatok fölosztása. Gerinczesek. Puhányok. Izlábuak. Férgek. Tüskebőrüek. Ürbelüek. Elsőkék. Het. 3 órán.

Mathematika: K. k. Mocnik-Arenstein Algebrája. I-ső félév: Logarithmusok s ezeknek különbféle műveletekre való alkalmazása. Elsőrendű egyenletek egy és több ismeretlennel. II. félév: Másodrendü tiszta és vegyes egyenletek, ezeknek teljes elmélete, arithmetikai s geometriai haladványok s ennek alkalmazási. Het. 3 órán.

Harmonia: Het. 2 órán.

Tornászat: Het. 2 órán.

V. gymn. osztály.

Vallástan: Erkölcstan. K. k. Kézirat. Elméleti és gyakorlati erkölcstan. Het. 1 órán.

Magyar nyelv: Költészettan. Névy László Irásművek elméleti tankönyve nyomán. Időközönként tárgyszerű dolgozatok, tekintettel rithmusra, rímre vagy műfajokra. Het 3 órán.

Latin nyelv: I. félévben: Cornelius Nepos, Miltiades, Aristides, Themistocles és Hannibál. II. félévben: Ovidius Methamorph. lib. I. II. szemelvényesen. Het. 4 órán.

Görög nyelv: K. k. Szamosi Görög nyelvtana és olvasó könyve. I. félévben: Alaktan. A betük ismertetése és a hangsúlyos olvasás általános szabályai után a három névragozás, melléknevek fokragozása, igehatározók, számnevek, névmások. Az olvasó könyvből az erkölcsi mondások és 10 mese szó- és irásbeli fordításával, szók emlézése és folytonos elemzéssel. Kéthetenként egy iskolai irásbeli forditmány. II. félévben: Igetan. Egyes idők képzése a μι végü igékig. Az olvasó könyvből több adoma és mese; többi, mint I. félévben. Het. 5 órán.

Német nyelv: Lüben u. Nacke „Deutsches Lesebuch“ V. kötetéből mindkét félévben olvasmányok; összekötve a mondat- és nyelvtan rendszeres ismétlésével. Irásbeli dolgozatok. Het. 3 órán.

Természetrajz: K. k. Kriesch Jánostól. I. félévben: Az ásványok alaki és természettani tulajdonságai az I—IV. osztályba sorozott ásványok ismertetése. II. félévben: az V—VI. osztály ásványai és a földisme egészen. Het. 3 órán.

Mathematika: K. k. Brassai Sámuel Algebrai gyakorlatok. I-ső félévben: Hatványozás. Kéttaguaknak magasabb positiv egész hatványai. (Pascal-féle háromszög). Hatványmennyiségekkel való számolások. Negativ rangjelek. Toit-rangjelek. Négyzetgyök. Köb-gyök. Számolás gyökmennyiségekkel. II. félévben: Mértan. A planimetria főtételei. Het. 3 órán.

Tornászat: Het. 2 órán.

Szabadkézi rajz: Tájkép-, virág-, állat- stb. különbféle minták után. Het 1 órán.

Műének: Het. 1 órán.

Egyházi ének: Het. 1 órán.

IV. gymn. osztály.

Vallástan: K. k. Ferencz József „Unitárius káté.“ Het. 1 órán.

Magyar nyelv: K. k. Névy László Irásművek elmélete. Egyszerü és szép próza és ezek műfajainak ismertetése. Közbe-közbe irálygyakorlatok. Het. 3 órán.

Latin nyelv: K. k. Schultz Dávid kisebb latin nyelvtana és Elischer József latin olvasókönyve. I. félévben: Az általános mondattani szabályok ismétlése mellett olvasmányul Liviusból: Róma története. Előkor s a királyok kora (Liv. I. cap. 1—8 és cap. 9—60) tárgyi, alak- és mondattani magyarázatokkal, a római államélet és naptár rövid ismertetésével s az iró életrajzával és sajátságos kifejezések betanulásával. Hetenként 1 iskolai irásbeli dolgozat. II. félévben: Hang- és versmértan rövid ismertetése. Olvasmány Phaedrus meséiből 10 és Ovidiusból 2 drb bevezetésül a költői olvasmányokhoz s az irók életrajzai, extemporaliák; többi, mint az I. félévben. Het. 5 órán.

Német nyelv: K. k. Dr. Brassai Sámuel „Okszerü vezér.“ Az alaktani főbb szabályok ismétlése, igeragozás, igehatározók, előljárók az alaktani formák gyakorlatával egybekapcsolva. Szóbeli fordítás magyarról németre. Két hetenként zárthelyi irásbeli dolgozatok magyarból németre s viszont. Het. 4 órán.

Történelem: Magyarország történelme. K. k. Dr. Török István: Magyarország története. Het. 2 órán.

Természetrajz: K. k. Kriesch János Növénytan. Átdolgozta Dr. Simkovits Lajos. I. félévben: Egyes növények leirása. Növénytan története, a sejt-tudomány. II. félévben: A növényország csapatainak ismertetése. A thalluszosok, mohok, prothalliumok csapata. A virágos növények rendszeres ismertetése. Het. 3 órán.

Mathematika: K. k. Dr. Brassai Sámuel Algebrai gyakorlatok. I. félévben: Bevezetés a betüszámtanba. Összeadás, kivonás, szorzás, osztás egész számokkal. II. félévben: Ugyanazon műveletek törtszámokkal. Tizedes törtek. Láncz és közönséges törtek. Arányok. Het. 3 órán.

Rajzoló geometria: K. k. Landau-Wohlrab Rajzoló geometria III. rész. I. félévben: A kör, mint mértani hely. Távolságok mérése (kisebbitett mérték), szögek másolása. Párhuzamosak szerkesztése. A rhombus tulajdonságain alapuló szerkesztések. Az egyenoldalu háromszög tulajdonságain alapuló szerkesztések. Derékszög szerkesztése II. félévben: Háromszögek hasonlósága. Geometria alkalmazása az idomok rajzolásánál. Egyenes vonalu idomok átalakítása. Helyszinrajzok készitése. A kör érintő, a hur főbb tulajdonságai. Kerületi és központi szögek. Két kör viszonyos fekvése. Kör területe. Körbe és kör körül irt három és négyszögek. Kúpszeletek. Heti 2 órán.

Szabadkézi rajz: Különbféle minták után, pl. tájkép, állat, virág stb. Het. 1 órán.

Tornászat: Heti 2 órán.
Műének: Het. 1 órán.
Egyházi ének: Het. 1 órán:

III. gymn. osztály.

Vallástan: K. k. Ferencz József „Unitárius káté.“ I. félévben: A vallásról és Istenről. II. félévben Krisztusról és a szt. Lélekről. A második részig. Het 1 órán.

Magyar nyelv: K. k. Ihász Magyar nyelvtan. Bodnár és Iványi Olvasókönyv. II. kt. Az alaktan áttekintő ismétlése. Rendszeres mondattan. Polgári ügyiratok. Költészeti alapfogalmak és a hangsúlyos verselés. Értelmes olvasás. Olvasmányok elbeszélése és szavalás. Kéthetenként egy irásbeli dolgozat. Het. 3 órán.

Latin nyelv: K. k. Schultz J. Kis L. Latin nyelvtan és gyakorló könyv. Mondattan. Esettan. Igeidők és módok. Inf. participium, ablativus absolutus, gerundium, supinum. Het. 5 órán.

Földrajz: K. k. Dr. Brassai Sámuel földiratának második, vagy polgári része, Buzogány Árontól. I. félévben: Európai államainak polgári földirata. II. félévben: Ázsia, Áfrika, Amerika és Ausztrália államainak polg. földirata. A rajzoltató módszer szerint, térképek készitésével egyetemben Het. 3 órán.

Németnyelv: K. k. Dr. Brassai Sámuel „Okszerü vezér.“ Az alaktanból: articulus, főnevek és helyettesek ragozása; segédigék és igék hajtogatása a jelen és a félmultban; a mondattanból: egyszerü mondatok, mondatrészek és ezekre vonatkozó főbb szabályok. Szóbeli forditás magyarból németre. Két hetenként zárthelyi irásbeli dolgozatok magyarból németre s viszont. Het. 4 órán.

Fizikai földrajz: K. k. Dr. Schmidt Ágoston. I félévben: A fizika főbb törvényei. A föld mint világtest. II. félévben: A földgömb száraza, vize és légköre. Het. 2 órán.

Mathematika: K. k. Mocnik Ferencz Számtana; átdolgozta Schmidt Ágoston. I. félévben: Az összetett viszonyokról és arányokról. Összetett hármas szabály. Egyszerü kamatszámitás. Leszámolás, időhatár számolás. II. félévben: Társaság szabály. Vegyités szabály. Láncz szabály. Kamatok kamatja. Het. 2 órán.

Rajzoló geometria: Landau-Vohlrab Rajzoló geometria. II. rész. I. félévben: Stereometria, különös tekintettel az egyes testek rajzolására. II. félévben: Az egyenes és sík egymáshozi viszonya, két vagy több sík egymáshozi viszonya, lapszög fogalma. Rokon testek. A testek simmetrias fekvése és simmetriája. A vetület fogalma. Pont, vonal, különböző idomok és idomok vetitése, egy vagy két vetületi síkra. Tengely kereszt fogalma és alkalmazása. Het. 2 órán.

Szépirás: Német és magyar irás ütem szerint és mintákból, mindkét félévben. Osztályban a növendékek a szép vonások könyvnyebb elsajátitása végett, e czélra külön készitett irkákba irtak. Het. 2 órán.

Tornászat: Het. 2 órán.
Szabadkézi rajz: Het. 1 órán.
Műének: Het. 1 órán.
Egyházi ének: Het. 1 órán.

II. gymn. osztály.

Vallástan: K. k. Nagy Péter „Ószövetségi történetek.“ Het. 1 órán.

Magyar nyelv: K. k. Ihász Magyar nyelvtan. Bodnár és Iványi: Olvasókönyv. I. kt. Szóképzés. Egyszerü és összetett mondatok taglalása. Értelmes olvasás és az olvasottak előadása. Szavalás. Két hetenként irásbeli gyakorlat. Het. 4 órán.

Latin nyelv: K. k. Schultz F. Kis L. Latin nyelvtan és Gyakorló könyv. Alaktan-folytatás. Conjugatio. Határozók. Kötőszók, praepositiók. Het. 6 órán.

Földrajz: K. k. Brassai Sámuel Földirata. I. félévben: Afrika, Amerika és Ausztrália természeti, föld- és talajviszonyai, éghajlati, növényzeti és állati viszonyok. II. félévben: Brassai Sámuel földiratának második vagy polgári részéből a magyar birodalomra vonatkozó rész. Évközben térképek készitése. Het. 3 órán.

Mathematika: K. k. Dr. Mocnik-Schmidt Számtana. I. félévben: Számtani és mértani viszonyok. Egyszerü viszonyok. Arány. Egyszerü hármasszabály alkalmazása. Százalék számitás. II. félévben: Összetett viszonyok és arányok. Összetett hármas szabály. Kamat, százalék, tőke, időszámitás. Időhatár számolás. Lerovat (Discont). Egyszerü és összetett társaságszabály. Het. 3 órán.

Rajzoló geometria: K. k. Landau-Wohlráb: Rajzoló geometria I. rész. I. félévben: Ferde irányok. Távolságok összehasonlitása, összeadása, kivonása, szorzása, osztása. Szögekről. Szögmérés, a kör és vonalai. A körbe és kör körül irt idomok. II. félévben: A kör körülete, keritések és kerületek összehasonlitása. Három, négyszögek és a kör területének kiszámitása. Hasonló, egyenlő és egybevágó idomok. Szimmetriás fekvésü idomok és ezek szerkesztése. Het. 2 órán.

Szépirás: Magyar irás üteny szerint és mintákból. Het. 2 órán.

Szabadkézi rajz: Het. 1 órán.
Tornászat. Het. 2 órán.
Műének: Het. 1 órán.
Egyházi ének: Het. 1 órán.

I. gymn. osztály.

Vallástan: K. k. Nagy Péter „Ujszövetségi történetek.“ Het. 1 órán.

Magyar nyelv: K. k. Ihász Magyar nyelvtan. Bodnár és Iványi: Olvasó könyv. A nyelvnek mondattanra fektetett alaktana.

Helyesirás. Értelmes olvasás s az olvasottak előadása. Szavalás. Kéthetenként irásbeli gyakorlat. Het. 4 órán.

Latin nyelv: K. k. Schultz F. Kis L. „Latin nyelvtan" és „Gyakorló könyv". Alaktan. Declinatiok, melléknevek fokozása, névmások, számnevek. Het. 6 órán.

Földrajz: K. k. Dr. Brassai Sámuel földirata. I. félévben: Európa. II. félévben: Ázsia föld- és talaj alakulása, domborzati viszonyok. Hegy- és vizrajz; lég-, növényi és állati viszonyok. A rajzoltató módszer szerint. Évközben, térképek készitése. Het. 3 órán.

Mathematika. K. k. Dr. Mocnik-Schmidt „Számtana." I. félévben: A négy alapmivelet begyakorlása egész és tizedestört számokkal. A számok oszthatósága. Egyszerü és összetett számok. II. félév: A négy alapmivelet közönséges törtekkel. Közönséges törtek átváltoztatása tizedes törtekké és egészekké. Számolási rövidités. Het. 3 órán.

Rajzoló geometria: K. k. Landau-Wohlrab: Rajzoló geometria. I. félévben: Egyenes vonalok és pont Irányvonalok. Három- és négyszögek ismertetése, főkép rajzolás útján. II. félévben: Ferde irányok, egyenesek nagysága. Távolságok összehasonlitása, a szögekről általában, szögmérés. A kör és vonalai. A kör osztása. Körbe és kör körül irt idomok. Het. 2 órán.

Szabadkézi rajz: Het. 1 órán.

Szépirás: Het. 2 órán.

Tornászat: Het. 2 órán.

Műének: Het. 1 órán.

Egyházi ének: Het. 2 órán.

c) Az elemi iskolában.

4. elemi osztály.

Vallástan: K. k. Nagy Péter „Szenttörténetek." I. félévben: A világ teremtésétől Sámuelig (patriarchák és birák kora). II. félévben: Sámueltől Krisztus születéséig (királyok uralkodása és Zsidóország bukása). Het. 2 órán.

Magyar nyelv: K. k. Nagy László: „Nyelvtani gyakorlókönyv a népiskolák III. és IV. osztályai számára". I. félévben: A beszédrészek ismertetése, egyszerü és bővitett mondatok alkotása, jelző, határozó bővitmények és különféle ragok ismétlése. II. félévben: Az első félévi tananyag ismétlése mellett az összetett-, fő- és mellékmondatok, a mondatsorozat és csoportok különféle nemeinek ismertetése. Rendes és rendhagyó igék ragozása. Szótani és mondattani elemeztetés a Gáspár és Kovácsi olv. könyvből. Het. 4 órán.

Földrajz: K. k. Györke Historiája Erdélyről. I. félévben: Erdély régi népei. Vezér k, királyok és vajdák kora. II. félévben: „Györke Erdélyt újra útazta." Erdély folyói, hegyei és nevezetes hegységeinek ismertetése. Het. 3 órán.

Természetrajz: K. k. Buza János: „Természetrajz.“ I. félév: Állattani rész (halak, héjanczok, pókok, rovarok, férgek, puhányok stb.) II. félév: Ásvány- és növénytani rész. Het. 3 órán.

Számtan: K. k. Brassai: „Számító Socrates“ és Mocnik-Szabóky: „Számtan.“ I. félév: A „Socrates“ alapján főbeli számvetés egész és törtszámokkal. II. félév: A Mocnik „Számtan“ alapján a tizedes számrendszer ismertetése. A 4 alapmüvelet egész és tizedes számokkal. Het. 4 órán.

Ének: Het. 1 órán.

Irás: Minták után és üteny szerint. Het. 1 órán.

Rajz: Fröbel és Hermes-féle minták alapján. Het. 2 órán.

3. elemi osztály.

Vallástan: K. k. „Szenttörténetek“ Simén Domokostól. I. félév: Ó-szövetség. II. félév: Uj szövetség s a vallásjavitás és az unitarismus rövid ismertetése. Het. 3 órán.

Magyar nyelv: K. k. Nagy László „Nyelvtani gyakorlókönyv“. átdolgozta Komáromy Lajos. I. félév: A beszédrészek, az egyszerü, összevont s jelzővel bővitett mondatok ismertetése, a melléknevek fokozása stb. II. félév: Az előbbiek ismétlése. Tárgy. Határozók tana. Közben versek és elemzés a Gáspár olvasókönyv III. kötetéből. Az olvasmányok elbeszéltetése. Het. 3 órán.

Földrajz: K. k. Herczeg Sándor: „A földrajz elemei.“ I. félév: A földrajzi ismeretek elemei és a „Toldalékban“ foglalt alapvető felvilágositások: mi a vár, gyár, bánya, muzeum? stb. Továbbá a magyar királyságról általánosan. Erdély határai, földe, folyói, gazdasága, lakói, felosztása. II. félév: Az előbbiek ismétlése után Erdély megyéi; a tulajdonképeni Magyarország és a kapcsolt részek. Végül az osztrák császárság egyes tartományairól röviden. Het. 3 órán.

Természetrajz: K. k. Buza János Természetrajza. I. félév: Emlős állatok. II. félév: Madarak. Het. 3 órán.

Számtan: K. k. Brassai: „Számító Socrates;“ I. félév: Egész számok összeadása, kivonása, szorzása és osztása fejben. Szorzótábla és a törtek I—V. szakaszig. II. félév: Ismétlés az előbbiekből és a müveletek törtekkel. A törtek leirása V—XII. szakaszig. Het. 4 órán.

Rajz: Fröbel Frigyes hálózott rajzmintái alapján. Hetenként 2 órán.

Ének: Het. 1 órán.

Irás: Üteny szerint és minták után. Het. 1 órán.

2. elemi osztály.

Vallástan: K. k. A keresztény vallás elemei kérdésekben és feleletekben az unitáriusok szerint, Kriza Jánostól. Az Ujszövet-

ségből a következő történetek: Jézus születése. Jézus a templomban. Keleti bölcsek. Keresztelő János. A szamariai nő. Péter halászata, a bűnbánó nő stb. Het. 3 órán.

Magyar nyelv: K. k. Gáspár és Kovácsi: „Olvasókönyv.“ I. félév: Értelmes olvasás és versek tanitása. II. félév: K. k. Nagy László „Nyelvtani gyakorló“-ból irásjelek, a hangzók, szótagolás, névelők, tárgynév, névmás, cselekvésszó, milyenségszó, többes ragok, kérdő, tagadó, állitó mondatok és a cselekvésszó három főbb idejének ismertetése. Végre fogalmazások, értelmes olvasás és versek. Het. 4 órán.

Földrajz: I. félév: Nagy László: „Beszéd ért. gyakorlatok“ a III. szakaszból: Az ember, család, családtagok. IV. sz. A helység lakosai, polgári élet. V. sz. A helység és határai, összekötve földrajzi előfogalmakkal. VI. sz. A természet körébe eső némely jelenségek. II. félév: K. k. Pánczél Ferencz: Kolozsvár részletes földrajza. Het. 2 órán.

Állattan: K. k. Pánczél Ferencz. I. félév: Honi vad emlős állatok. II. félév: Honi vad szárnyas állatok. Het. 3 órán.

Számtan: K. k. Brassai: „Számitó Socrates.“ I. félév: I—III. szakaszig. II. félév: III—V. szakaszig. Het. 3 órán.

Rajz: Fröbel Frigyes és Kozma-Felméri rajzmintái alapján. Het. 1 órán.

Ének: Het. 1 órán.

Irás: Minta után és üteny szerint. Het. 1 órán.

1. elemi osztály.

Vallástan: Mindkét félévben erkölcsi elbeszélések és versek. A gyermekek saját cselekedetei, felvilágositva találó példákkal. Pánczél Ferencz „Erkölcsi elbeszélője“ nyomán. Het. 3 órán.

Irvaolvasás: K. k. Gönczy ABC-je. Folyékony és értelmes olvasás. Az emlékező tehetség gyakorlására és a szavak helyes kiejtéseért versek is tanittattak. Het. 4 órán.

Beszéd-értelem gyakorlat: K. k. Nagy László Vezérkönyve alapján. Het. 2 órán.

Állattan: K. k. Pánczél Ferencz. I. félév: Honi házi emlős állatok. II. félév: Honi házi szárnyas állatok. Het. 3 órán.

Számtan: K. k. Brassai „Kisdedek számvetése.“ I. félév: A négy alapművelet elméletben egész számokkal a 30-as számkörben a számoló gépen. II. félév: A százas számkörben a négy alapművelet fejben és palán egész számokkal. A méter-mérték bemutatása. Het. 3 órán.

Rajz: Fröbel Frigyes és Kozma-Felméri rajzmintái alapján. Het. 1 órán.

Irás: Minták után és üteny szerint.

Ének: Het. 1 órán.

VIII. Nem kötelezett tantárgyak, melyeket önkéntesen tanultak:

a) Angol nyelvet	tanult	14	növendék. *)
b) Orgonázást	„	8	„
c) Zenét	„	38	„
d) Gyorsirászatot	„	6	„

Megjegyzés. A tordai és székely-kereszturi középtanodáinknál a megfelelő gymnasialis és elemi osztályokban ugyanaz a tanterv van keresztülvive, mint a kolozsvári főtanodában.

---

*) A papnövendékekkel jártak angol nyelvre.

IX. A tanulók névsora az osztályozás eredménye szerint az $188^{7}/_{8}$-ik tanévben.

a) A papnevelő intézetben.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Papjelöltek.			
Kanyaró Ferencz	unitárius	1859	Torda.
Osváth Gábor*	„	1861	Kobátfalva.
Péter János	„	1861	Benczéd.
Ajtay János*	„	1865	Kolozsvár.
Csifó Salamon	„	1865	Sz.-Keresztur.
Lőrinczi István	„	1863	Szt.-Ábrahám.
Gyöngyösi Lajos	„	1864	Kálnok.
Fekete Domokos	„	1862	Szt. Ábrahám.
Sárosi József.	„	1863	Szt.-Gericze.
Összesen: 9.			
IV. éves papnövendékek.			
Nagy Sándor	„	1863	H.-Karácsonfalva.
Dézsi Mihály	„	1864	N.-Ajta.
Gvidó Béla.	„	1863	A.-Boldogasszonyf.
Összesen: 3.			
III. éves papnövendékek.			
Fekete József*	„	1864	Szabéd.
Ütő Béla.	„	1863	N.-Ajta.
Összesen: 2.			
II. éves papnövendékek.			
Gálfi Lőrincz	„	1865	Sinfalva.
Simó János	„	1867	K.-Solymos.
Gál József	„	1861	Dombó.
Kádár Lajos	„	1865	Laborfalva.
Göncz Mihály	„	1866	Árkos.
Összesen: 5.			
I. éves papnövendékek.			
Józan Miklós	„	1869	Torda.
Pázsint Mihály	„	1867	N.-Solymos.
Kis Aladár	„	1868	Laborfalva.
Kovács Imre	„	1866	K.-Solymos.
Máté Lajos.	„	1868	Városfalva.
Összesen: 5.			

A *-gal jelöltek évközben kimaradtak.

b) A gymnasiumban.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
VIII. gymn. oszt.			
Pap Mózes	unitárius	1866	Tordátfalva.
Vári Albert	„	1868	Martonos.
Boheczel Sándor	görög. kath.	1868	Szamosujvár.
Borbély Samu	unitárius	1870	Deés.
Ürmösi Jenő	„	1867	Abrudbánya.
Strobel Villibáld	ágost. hitv.	1869	Brassó.
Lőrinczi Dénes	unitárius	1868	Szt.-Ábrahám.
Sikó Áron	„	1868	Bölön.
Molnár Sándor	„	1870	Kolozsvár.
Sándor Balázs	„	1870	H.-Almás.
Székely Ferencz	„	1867	Toroczkó.
Gálfi János	„	1868	Martonos.
Kővári Ernő	„	1870	Kolozsvár.
Langfelder Árthur	Mózes vall.	1870	Kolozsvár.
Ékárt Andor	unitárius	1869	Toroczkó.
Demeter Károly	„	1867	M.-Zsákod.
Albert Áron	„	1868	Bölön.
Grandpier Károly.	ev. ref.	1869	Kolozsvár.
Egán Lajos	róm. kath.	1870	Budapest.
Kénosi István	unitárius	1867	Óczfalva.
Sándor Géza	„	1869	Gyepes.
Fodor Mózes	„	1869	Torda.
Péter Sándor	„	1868	A.-Siménfalva
Gál József	„	1867	Szt.-Gericze.
Mózes András	„	1868	Ürmös.
Rauszek Béla	róm. kath.	1870	Kolozsvár.
Nyerges Gábor	ev. ref.	1866	Maros-Ludas
*Máthé József	unitárius	1869	Bözöd.
László György	„	1668	Szt.-Ábrahám
Miháli János	görög. kath.	1867	Kalocsa
Szathmári Gyula	unitárius	1869	Harangláb.
Dávid Márton	róm. kath.	1866	Al.-Jára.
Fikker Béla	unitárius	1867	Verespatak.
Összesen: 33.			
VII. gymn. oszt.			
Imre József	unitárius	1868	Sepsi-Kőrispatak.
Sárdi Samu	„	1871	Kövend.
Szász András	„	1869	Korond.
Márkos Ferencz	„	1868	Medesér.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Biró Lajos	unitárius	1869	Iszló.
Groó Vilmos	ágost. hitv.	1872	Zágráb.
Mátéfi Lajos	unitárius	1868	Szt.-Ábrahám.
Hirschman Dániel	Mózes vall.	1871	Sz.-Somlyó.
Steiner Áron	„	1871	Nyárád-Gálfalva.
Boheczel Mihály	görög. kath.	1870	Szamosujvár.
Demeter Dénes	unitárius	1869	Csekefalva.
Desbordes August	róm. kath.	1871	Üvegcsűr.
Szabó Zoltán	ág. hitv.	1869	Jolsva.
Máthé János	unitárius	1872	Böződ.
Jánki Ernő	„	1871	Verespatak.
Benczédi Domokos	„	1867	F.-Benczéd.
Gspan Károly	„	1866	Bágyon.
Dombi Lajos	„	1867	Abrudbánya.
Roediger Jenő	ágost. hitv.	1871	Kolozsvár.
Koronki János	unitárius	1866	Toroczkó.
Hamari Miklós	róm. kath.	1870	Torda.
Pataki Sándor	unitárius	1869	M.-Sáros.
Borbély Albert	„	1870	Csegez.
Koncz Imre	„	1864	O.-Sály.
Tóth Kálmán	róm. kath.	1870	Kolozsvár.
Nesztor Emil	görög. kath.	1870	Kolozsvár.
Pál Ambrus	unitárius	1868	Harangláb.
Csiki Tivadar	róm. kath.	1870	Verespatak.
Fülöp Mózes	unitárius	1869	Böződ.
Péterfi Áron	„	1868	N.-Kede.
Feldheim Béla	Mózes vall.	1870	Brátka.
Tibáld Mihály	unitárius	1870	M.-Vásárhely.
Simó Pál	„	1868	Harasztkerék.
Zoltán Albert	„	1869	Héviz.
Miklósi Árpád	„	1866	Szt.-Benedek.
Demeter Sándor m. t.	„	1870	M.-Zsákod.
Összesen: 36.			
VI. gymn. oszt.			
Vas József	unitárius	1871	Sz.-Keresztur.
Sinczki Géza	„	1872	Kolozsvár.
József Lajos	„	1871	M.-Zsákod.
Gelei András	„	1870	Árkos.
Kilyén Ferencz	ev. ref.	1871	M.-Valkó.
Kelemen Árpád	unitárius	1870	M.-Szt.-Király.
Reich János	ágost. hitv.	1872	Kolozsvár.
Ebergényi Győző	ev. ref.	1869	Verespatak.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Ifj. Pál István	unitárius	1872	Toroczkó.
Nagy Dénes	„	1870	Szind.
Nagy Lajos	„	1872	Homoród-Ujfalu.
Létai Gyula	„	1872	Ar.-Rákos.
Csongvai Géza	„	1873	Torda.
Lőfi Ödön	„	1872	Bölön.
Váradi Ferencz	„	1871	Al.-Jára.
Fábián János	„	1869	B.-Kőrispatak.
Kelemen Gábor	„	1870	Maros-Vásárhely.
Kővári Árthur	„	1872	Kolozsvár.
Györke János	„	1869	Toroczkó-Sz-György
Boros Károly	„	1869	Szt.-Gericze.
Debreczeni Béla	ev. ref.	1871	Kolozsvár.
Idősb Pál István	unitárius	1870	Toroczkó.
Bihari Pál	„	1871	Buzás-Bocsárd.
Léderer Miksa	Mózes vall.	1871	Élesd.
Mikó Miklós	unitárius	1872	Kolozsvár.
Szathmári Elek	„	1870	Harangláb.
Szabó László	„	1869	Szőkefalva.
Gyöngyösi Sándor	„	1869	Ny.-Szt.-László.
Kovács Miklós	„	1869	Toroczkó.
Halmágyi Károly	„	1870	Túr.
Kozma László	„	1871	Sz.-Keresztur.
N. Kelemen Árpád	„	1870	Köpecz.
Pálfi Móricz	„	1871	Bágyon.
Ambrus József	„	1873	Torda.
Velics Ödön	ágost. hitv.	1873	Torda.
Marselek Ferencz	róm. kath.	1870	Kolozsvár.
Mendel Márkusz	Mózes vall.	1871	Kolozsvár.
Hart Albert	„	1871	Kolozsvár.
Tanka Samu	unitárius	1868	Kövend.
*Pálfi András	„	1870	K.-Illye.
*Barlabás Ignácz	„	1870	M.-Ujvár
Összesen: 41.			
V. gymn. oszt.			
Ürmösi Károly	unitárius	1872	Abrudbánya.
Fon Béla	Mózes vall.	1872	Kolozsvár.
Schuszter Erich	ágost. hitv.	1873	Fogaras.
Zsurzs Aurél	görög-kel.	1870	Runkó.
Májai Mihály	unitárius	1870	Csikfalva.
Sükösd Zsiga	„	1871	Sepsi Szt.-Király.
Koncz József	„	1872	Bethlen.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Huszár János	unitárius	1872	Kolozsvár.
Nagy Zoltán	„	1871	Ny.-Szt.-László.
Biró István	„	1872	Ar.-Rákos.
Pálfi István	„	1872	Várfalva.
Kelemen Kálmán	„	1872	M. Szt.-Király.
Simon György	görög. kath.	1868	Al.-Szolcsva.
Nagy Béla	unitárius	1872	Sz.-Kraszna.
Csegezi Árpád	„	1870	Csegez.
Szenkovits Aurél	róm. kath.	1870	Sz.-Keresztur.
Kelemen Miklós	unitárius	1872	Maros-Vásárhely.
Dali Vilmos	„	1872	Bágyon.
Gruber Vilmos	„	1870	Verespatak.
Végh József	„	1872	M.-Nádas.
Csegezi Tamás	unitárius	1870	Vajda-Szt.-Iván
Desbordes Jenő	róm. kath.	1873	Koronka.
Összesen: 22.			
IV. gymn. oszt.			
Ferencz József	unitárius	1873	Kolozsvár.
Török Gábor	„	1871	F.-Rákos.
Halmágyi Gábor	„	1875	Lugas.
Ürmösi Károly	„	1874	Tarcsafalva.
Hunwald Lajos	Mózes vall.	1873	Kolozsvár.
Borbély Ernő	ágost. hitv.	1873	Brassó.
Krausz Miksa	Mózes vall.	1875	Gyalu.
Fodor Ödön	unitárius	1873	Besztercze.
Gothárd Sándor	„	1873	Szováth.
Bedőházi József	„	1872	Kálnok.
Tóth György	„	1871	Bölön.
Hintz György	ágost. hitv.	1875	Kolozsvár.
Böjthe Benedek	ev. ref.	1872	Brassó.
Desbordes Ernő	róm. kath.	1874	Koronka.
Kisgyörgy Lajos	unitárius	1873	Bölön
Borbély Samu	„	1873	Ar.-Rákos.
Neumann Mór	Mózes vall.	1873	Monora.
Kósa János	ev. ref.	1872	Kis-Petri.
Ádámosi Béla	unitárius	1874	Kövend.
Frankkiss Ferencz	„	1873	Kolozsvár.
Gál Domokos	„	1874	Kövend.
Suchan Elemér	róm. kath.	1873	Kolozsvár.
Pojánszki Titusz	„	1873	Körösmező.
Kolozsvári Pál	unitárius	1870	Toroczkó-Sz-György
Hart Árpád	Mózes vall.	1871	Kolozsvár.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Tóbiás József	róm. kath.	1872	Komjátszeg.
Pálfi Dezső	unitárius	1871	M.-Szilvás.
Ungur Sándor	görög-kath.	1871	Kasiba.
Egán Győző	róm. kath.	1874	Budapest.
Márk Emil	görög kath.	1872	Györgyfalva.
Simon József	unitárius	1873	Toroczkó.
Hutflesz Armand	róm. kath.	1873	Kolozsvár.
Pál József	unitárius	1873	Toroczkó.
Csegezi László	„	1872	Csegez.
Landesman Mór	Mózes vall.	1873	Kolozsvár.
Kovács István	unitárius	1873	Toroczkó.
Csiki István	„	1872	Dombó.
Bozák János	görög kath.	1874	Mocs.
Kottán Imre	róm. kath.	1875	Egyházas-Szecsőd.
Frankkis István	unitárius	1873	Kolozsvár.
Szabó Bertalan (meghalt)	ev. ref.	1873	Hazsina.
Összesen: 41.			
III. gymn. osztály.			
Grátz Gusztáv	ágost. hitv.	1875	Gölniczbánya.
Gothárd Kálmán	unitárius	1874	Sztána.
Halmágyi Lajos	„	1876	Lugos.
Pap János	görög-kel.	1873	Kolozsvár.
Simándi József	unitárius	1875	Toroczkó.
Kozma Endre	„	1875	Sz.-Keresztur.
Orlea Tivadar	görög kath.	1871	Topánfalva.
Peller Izidor	Mózes vall.	1874	Kolozsvár.
Szilágyi Tamás	unitárius	1871	Bágyon.
Albisi Géza	ev. ref.	1874	M.-Szombattelke.
Botár János	unitárius	1875	Toroczkó.
Beszterczei György	ágost. hitv.	1873	Kolozsvár.
Bernáth Lázár	Mózes vall.	1872	Buza.
Bárány Lajos	róm. kath.	1875	Zilah.
Éjszaki Ödön	unitárius	1875	Budapest.
Székely Béla	„	1874	Algyógy.
Istvánffi Árpád	„	1875	Budapest.
Jeszenszki Gyula	ágost. hitv.	1875	Tövis.
Nagy Antal	unitárius	1873	Náznánfalva.
Bakcsi Ádám	ev. ref.	1873	Sz.-Kocsárd.
Szigethi Albert	unitárius	1874	Deés.
Tüske Ferencz	ágost. hitv.	1875	Kolozsvár.
Fekete Gyula	ev. ref.	1874	Beszterce.
Fekete Károly	„	1871	Tacs.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Fodor Jenő	unitárius	1875	Kentelke.
Venczel Lajos	róm. kath.	1874	Kassa.
Bodor László	ev. ref.	1872	Kolozsvár.
Szigethi Zsiga	unitárius	1875	Dées.
Kiss Károly	róm. kath.	1875	Uj-Panát.
Vesselényi Imre	„	1874	Élesd.
Balog György	unitárius	1872	Toroczkó.
Boér József	„	1870	Ádámos.
Balla Dezső	róm. kath.	1872	Ny.-Szt.-László.
*Csiszár József	ev. ref.	1872	Egeres.
Összesen: 34.			
II. gymn. osztály.			
Benczédi Lőrincz	unitárius	1875	Kolozsvár.
Sipos Gábor	ev. ref.	1874	Kolozsvár.
Gábor Dezső	unitárius	1874	Jára.
Hunvald Ernő	Mózes vall.	1875	Kolozsvár.
Dézsi Ferencz	unitárius	1876	N.-Ajta.
Feldheim Móricz	Mózes vall.	1876	Brátka.
Gábor József	unitárius	1876	Jára.
Zobátz Victor	ev. ref.	1877	Gyéres.
Puhala Aladár	ágost. hitv.	1876	Budapest.
Nagy Jenő	unitárius	1873	Ny.-Jobbágyfalva.
Nagy Béla	„	1874	Iszló.
Hunvald Gyula	Mózes vall.	1876	Kolozsvár.
Joó Imre	unitárius	1873	Hid-Almás.
Vaszinka Tamás	görög kath.	1875	Bedelő.
Kelemen György	unitárius	1875	Maros-Szt.-Király.
Boldor László	görög kath.	1872	Ugrutz.
Duha Dénes	róm. kath.	1876	Kolozsvár.
Spitz Géza	Mózes vall.	1875	Bucsa.
Szombatfalvi Dénes	unitárius	1872	Bözöd-Ujfalu.
Keleti Géza	róm. kath.	1874	Kolozsvár.
Balogh Lajos	unitárius	1875	Kövend.
Rend Ferencz	„	1874	Kolozsvár.
Marusán Géza	„	1874	Gyéres.
Ambrus Ödön (meghalt)	„	1875	Kolozsvár.
*Andrásovszki Henrik	ágost. hitv.	1875	Kolozsvár.
Összesen: 25.			
I. gymn osztály.			
Haftl József	ágost. hitv.	1876	Kisbér.
Sipos Aladár	ev. ref.	1876	Kolozsvár.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Beczkai János	unitárius	1877	Kolozsvár.
Ambrus Gerő	„	1877	Kolozsvár.
Deák Albert	róm. kath.	1876	Kolozsvár.
Knobloch Géza	„	1877	Abrudbánya.
Kóródi János	unitárius	1875	F.-Rákos.
Ferenczi János	„	1875	Al-Jára.
Szabó Albert	„	1874	Toroczkó-Sz-György
Fekete Pál	„	1875	Kolozsvár.
Siménfalvi Boldizsár	„	1876	Al-Jára
Péterfi Béla	„	1876	Budapest.
Kászoni Árpád	„	1874	Ny.-Szt.-László.
Szász Dénes	„	1875	Várfalva.
Kolozsvári László	róm. kath.	1878	Kolozsvár.
Vohl Márton	Mózes. vall.	1876	Deés.
Dax Albert	ágostai hitv.	1877	Kőbánya.
Barta István	unitárius	1875	Verespatak.
Czupor András	„	1875	Toroczkó.
Kolbai Sándor	róm. kath.	1877	Kolozsvár.
Szabó János	unitárius	1876	Dicső Szt.-Márton
Jánosi Ferencz	„	1874	Buzaháza.
Ransburg József	Mózes vall.	1876	Kolozsvár.
Báttek Gyula	róm. kath.	1876	Kolozsvár.
Kozma Pál	unitárius	1873	Kolozs.
Fodor Ferencz	„	1875	Póka.
Honigberger István	ágost. hitv.	1876	Kolozsvár.
Kún Ádám	unitárius	1875	Kolozs.
Elekes Jenő	„	1875	Kolozs.
Simó János	„	1876	Szt.-Ábrahám.
Nagy Sándor	„	1875	Farkasmező.
Nemes Andor	görög-kath.	1876	Dobokán.
Horváth Gábor	„	1875	Szt.-Mihálytelke.
Kádár László	unitárius	1875	Korond.
Spitz Károly	Mózes vall.	1878	Bucsa.
Vesselényi Jenő	róm. kath.	1874	Élesd.
Thuróczi Kálmán rendk. tan.	„	1879	Hosszuaszó.
Összesen: 37.			

c) Az elemi iskolában.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
4-ik elemi osztály.			
Czakó Jenő	unitárius	1878	Kolozsvár.
Ruzicska Lajos	róm kath.	1879	Kolozsvár.
Hunvald Ákos	Mózes vall.	1878	Kolozsvár.
Szamosfalvi Miklós	görög kath.	1878	Pata.
Boga Pál	róm. kath.	1878	Kolozsvár.
Kondász Béla	ev. ref.	1877	Kolozsvár.
Hirsch Mór	Mózes vall.	1878	Kolozsvár
Sipos Camilló	ev. ref.	1877	Kolozsvár
Nagy András	„	1878	Besztercze.
Hart Miksa	Mózes vall.	1876	Kolozsvár.
Ambrus Dezső	unitárius	1878	Kolozsvár.
Kis Rezső	Mózes vall.	1878	Kolozsvár.
Nagy Vilmos	unitárius	1876	Buzaháza.
Jánosi Pál	„	1876	Buzaháza.
Ács Sándor	ev. ref.	1878	Kolozsvár.
Feldheim Béla	Mózes vall.	1879	Brátka.
Bakcsi Pál	ev. ref.	1877	Sz.-Kocsárd.
Rend Tihamér	unitárius	1877	Kolozsvár.
Zobátz Jenő	ev. ref.	1879	Kolozsvár.
Vesselényi István	róm. kath.	1877	Élesd.
Groó Rezső	ágost. hitv.	1876	Zágráb.
Kiss Lajos	ev. ref.	1877	Somogy.
Kovács József	róm. kath.	1876	Kolozsvár.
Bernáth Mátyás	Mózes vall.	1876	Kolozsvár.
Hart Mátyás	„	1873	Kolozsvár.
*Siménfalvi Tihamér	unitárius	1876	Al.-Jára.
*Nemes Béla	róm. kath.	1879	Heidelberg.
Összesen: 27.			
3-ik elemi osztály.			
Hadházi Géza	ev. ref.	1880	Kolozsvár.
Nagy Elemér	unitárius	1879	Kolozsvár.
Mikó Imre	„	1879	Ó-Fenes.
Fekete Zsiga	„	1876	Ny.-Gálfalva.
Fleischmann Samu	Mózes vall.	1879	Kolozsvár.
*Bodnár József	ev. ref.	1877	Kolozsvár.
Demjén István	unitárius	1879	Toroczkó.
Czecz Jenő	unitárius	1879	Kolozsvár.
Kövendi Lajos	„	1878	Kolozsvár.
Szabó Zoltán	ev. ref.	1878	Kolozsvár.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Stamberger Jenő	Mózes vall.	1879	Kolozsvár.
Babos László	ev. ref.	1879	Kolozsvár.
*Orbai Mózes	unitárius	1877	Ny.-Gálfalva.
*Szombatfalvi József	„	1876	Bözöd-Ujfalu.
Összesen: 14.			
2-ik elemi osztály.			
Bodor Lajos	ev. ref.	1880	Kolozsvár.
Antoni János	unitárius	1878	Kolozsvár.
Antoni Albert	„	1878	Kolozsvár.
Albu József	ev. ref.	1880	Kolozsvár.
Böjthe Pál	„	1880	K.-Fehérvár.
Mikó Lőrincz	unitárius	1881	Kolozsvár.
Kelemen István	„	1880	M.-Vásárhely.
Kajetán Endre	róm. kath.	1880	Kolozsvár.
Venczel Barnabás	„	1879	Nagy-Várad.
Fodor Dezső	unitárius	1880	Kolozsvár.
Kozma Szabin	görög kath.	1879	Fejérd.
Krommer Mózes	unitárius	1878	Kolozsvár.
Összesen: 12.			
1-ső elemi osztály.			
Benczédi Andor	unitárius	1880	Kolozsvár.
Antoni István	„	1880	Kolozsvár.
Nagy Ferencz	„	1880	Kis-Kapus.
Ransburg Ernő	Mózes vall.	1881	Kolozsvár.
Bónis Tibor	ev. ref.	1881	Kolozsvár.
Demjén András	unitárius	1880	Toroczkó.
Adler Arthur	Mózes vall.	1881	Előpatak.
Siménfalvi Elemér	unitárius	1881	Szt.-Mihályfalva.
Árkosi János	„	1880	Kolozsvár.
Kovács Ödön	róm. kath.	1880	Kolozsvár.
Tóth Jenő	unitárius	1880	Kolozsvár.
Paró Lajos	„	1880	Kolozsvár.
Összesen: 12.			

X. Köz- és érettségi vizsgálatok s papi szigorlat.

A) Közvizsgálatok.

Az első félévi vizsgálatok február 1-től február 11-ig; a második féléviek pedig junius 10-től jun. 23-ig tartattak meg. Az érdemsorozat felolvasása és a tanév ünnepélyes bezárása jun. 23-án volt.

A magán tanulók vizsgálata jun. 23-án tartatott meg.

A VIII. gymnasialis osztály második félévi vizsgálata május 11. és 12-én tartatott meg.

B) Érettségi vizsgálat.

Érettségi vizsgálatra jelentkezett 32 rendes tanuló és 2 ismétlő. Az irásbeli vizsgálat megtartatott május 28, 29, 30, junius 1 és 2-ik napjain.

Feladványok:

1. Magyar nyelvből:

a) Az önképzésről (értekezés).

b) A magyar akadémia eszméje s létrejövetelének üdvös volta művelődésünkre (művelődéstörténelmi értekezés).

c) Minő hatása volt a magyar hitvitáknak nyelvünkre s irodalmunkra? (Irodal. tört. rajz.)

2. Német nyelvből: „Miből él a magyar nép?“ cz. czikknek bevezető részéből; — „Nincs kiváncsiabb tudomány“ stb. 33 sor. (Magyar Salon 1887 évi deczember havi füzetének 313-ik lapjáról).

3. Latin nyelvből: A hazaszeretet. (Bodnár és Iványi-féle Magyar olvasókönyvből.)

4. Görög nyelvből: Platon Euthüphronjából I. fej. A. B. C. betük alatti szöveg.

5. A mathematikából:

a) Geometriai feladat: Van egy ferdeszögü háromszög,

melynek oldalai a, b és c. Az ezekkel szembe levő szögek α, β és γ. Ha ebben a háromszögben a b oldal = 153 mtr,

az α szög = 40° 33′ 13″,

a β szög = 78° 13′,

Mekkora a γ szög?

Mekkora az a oldal?

Mekkora a c oldal?

b) Algebrai feladat: Ketten együtt 1200 forinttal tartoznak. Az egyik azt mondja a másiknak: ha ide adod $^3/_4$-ét annak, a mi a tárczádban van, ki tudom fizetni a tartozást. A másik azt feleli: hogyha te adod ide $^8/_9$-ét a tárczádbeli pénznek, én is ki tudom fizetni az adósságot. Hány forintja volt egyiknek-egyiknek?

c) Junius 24-én értekezlet tartatott Főtisztelendő Ferencz József püspök ur elnöklete alatt, a kormány részéről kinevezett biz-

tos Nagyságos Dr. Heinrich Gusztáv ur egyetemi tanár s magyar akad. tag jelenlétében. Ekkor egy tanuló a szóbeli vizsgálatról eltil tatott. Irásbelire egy nem állott elő.

d) A szóbeli vizsgálat junius 25, 26, 27-én tartatott meg a vallás- és közoktatasügyi miniszter által kiadott érettségi vizsgálati utasitás szerint. Elnökölt Főtisztelendő Ferencz József püspök ur. A kormány részéről fent nevezett dr. Heinrich Gusztáv volt a biztos Az egyház részéről kinevezett vizsgáló biztosok voltak P. Horváth Kálmán és Kőváry László isk. felügyelő gondnokok.

A szóbeli vizsgálatra állott 32 tanuló közül érettnek nyilvánittatott:

Jeles osztályzattal	1	tanuló.
Jó osztályzattal	6	„
Egyszerüen	15	„
Visszavettetett 2 hónapra egy-egy tárgyból	7	„
Egész évre	2	„
A középtanodai törvény 27. §. értelmében véglegesen visszautasittatott	1	„
Összesen	32	tanuló.

Érettségi vizsgálatra állók közül készült:

Papi pályára	11.
Jogi „	2.
Orvosi „	4.
Mérnöki „	1.
Gazdasági „	6.
Erdészeti „	2.
Alsóbb hivatalnoki	6.
Összesen:	32.

Megjegyzés. Az $188^{6}/_{7}$-ik tanév végén 1 hóra visszavetett 4 tanuló szeptember havában pótvizsgát tevén, éretteknek nyivánittattak.

C) Papi szigorlat.

Papi szigorlatra jelentkeztek: Gvidó Béla és Fekete József.

Évi irásbeli dolgozatokra a következő feladatok tüzettek ki:

1) A képviseleti rendszer az unitárius egyházban. Adassék elő történelmi fejlődése, jelen alkalmazása és hogy mily irányban lenne tovább fejlesztendő.

2. Jelenések könyve, irodalomtörténeti és dogmatikai szempontból ismertetve.

Az irásbeli zárt vizsgálat junius 28-án volt. Feladatul fel volt hagyva egy aratási beszéd szabadon választott alapigével.

A szóbeli vizsgálat jun. 29-én tartatott meg Főtiszt. Ferencz József püspök ur elnöklete alatt a kinevezett vizsgáló bzottság jelenlétében, mely alkalommal Gvidó Béla jó, Fekete József elégséges eredménynyel a papi pályára képesitetteknek nyilvánittattak.

Megjegyzés: 1887. szept. 15-én papi szigorlatot tettek: Ajtay János jeles, Lőrinczi István jeles és Nagy Benedek elégséges eredménynyel, — Sárosi József pótvizsgát elégséges eredménynyel, a kik e szerint a papi pályára képesitetteknek nyilvánittattak.

XI. ÁLTA

STATISTIKAI

az 1887—88-iki

Osztály	Felvétetett év elején									Kimaradt											
	Megelőző osztályból átjött		Uj		Ismétlő		Összesen			Meghalt		Időközben eltávozott		Más okból vizsgára nem állott		Összesen			Összesen	10 éves	11 éves
	Rendes	Magán	Rendes	Magán	Rendes	Magán	Rendes	Magán	Együtt	Rendes	Magán	Rendes	Magán	Rendes	Magán	Rendes	Magán	Együtt			
A papnevelő																					
Papjelőlt	8	—	—	—	—	—	8	—	8	—	-	1	—	—	—	1	—	1	7	—	—
IV. év. papnöv.	3	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
III. év. papnöv.	1	1	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
II. év. papnöv.	5	—	—	—	—	—	5	—	5	—	—	—	—	—	—	—	-	—	5	—	—
I. év. papnöv.	5	—	—	—	—	—	5	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—
A gymna																					
VIII. gymn. oszt.	33	—	—	—	—	—	33	—	33	—	—	1	—	1	—	2	—	2	31	—	—
VII. gymn. oszt.	32	1	1	—	2	—	35	1	36	—	—	—	—	1	1	1	1	2	34	—	—
VI. gymn. oszt.	29	—	9	—	3	—	41	—	41	—	—	2	—	—	—	2	—	2	39	—	—
V. gymn. oszt.	20	—	2	1	—	—	22	1	23	—	—	—	—	1	—	1	—	1	22	—	—
IV. gymn. oszt.	31	—	7	—	3	—	41	—	41	1	—	—	—	1	—	2	—	2	39	—	—
III. gymn. oszt.	27	—	7	—	—	—	34	—	34	—	—	1	—	2	—	3	—	3	31	—	—
II. gymn. oszt.	25	-	—	—	—	—	25	—	25	1	—	1	—	—	—	2	—	2	23	—	1
I. gymn. oszt.	17	—	18	—	1	—	36	—	36	—	—	—	—	—	—	—	-	—	36	2	5
Az elemi																					
4. elemi oszt.	15	—	9	—	3	—	27	—	27	—	—	2	—	—	—	2	—	2	25	—	—
3. elemi oszt.	8	—	6	—	—	—	14	—	14	—	—	3	—	—	—	3	—	3	11	—	—
2. elemi oszt.	10	—	2	—	—	—	12	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—
1. elemi oszt.	—	—	12	—	—	—	12	—	12	—	—	6	—	—	—	6	—	6	6	—	—
Mindhárom																					
Papnev. int.	22	1	—	—	—	—	22	1	23	—	—	1	—	—	—	1	—	1	22	—	—
Gymnasium	214	1	44	1	9	-	267	2	269	2	—	5	—	6	1	13	1	14	255	2	6
Elemi isk.	33	—	29	—	3	—	65	—	65	—	-	11	—	—	—	11	—	11	54	—	—
Összesen :	269	2	73	1	12	—	354	3	357	2	—	17	—	6	1	25	1	26	331	2	6

LÁNOS

KIMUTATÁS

tanévről.

Életkor szerint: 12 éves	13 éves	14 éves	15 éves	16 éves	17 éves	18 éves	19 éves	Idősebb	Illetőség szerint: Kolozsvári	Vidéki	Nemzetiség szerint: Magyar	Román	Vallás szerint: Unitárius	Ágost.	Év. ref.	R. kath.	G. kath.	G. kel.	Mózes v.	Érdemsorozat: Jeles (1)	Jó (2)	Elégséges (3)	Elégtelen (4)	Feltétlenül átvitetik	Javitásra utasittatik	Ismétlésre utasittatik
Tanév végén vizsgára állott																				*Osztályozás eredménye*						
intézetben																										
—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	7	7	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5	5	—	5	—	—	—	—	—	—	2	2	1	—	5	—	—
—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	5	5	—	5	—	—	—	—	—	—	1	2	2	—	5	—	—
siumban																										
—	—	—	—	—	—	7	7	17	4	27	29	2	22	1	2	3	2	—	1	4	7	20	—	31	—	—
—	—	—	—	2	6	8	7	11	3	31	32	2	22	3	—	4	2	—	3	3	8	16	7	27	—	*6
—	—	—	3	8	10	9	8	1	8	31	39	—	30	2	3	1	—	—	3	4	8	16	11	28	6	*4
—	—	—	1	11	3	6	—	1	2	20	20	2	16	2	—	1	1	1	1	6	2	14	—	22	—	—
—	4	5	17	7	5	1	—	—	7	32	36	3	21	2	2	6	3	—	5	3	10	13	13	26	2	11
1	11	8	5	3	3	—	—	—	4	27	29	2	14	4	5	4	2	—	2	3	6	14	8	23	2	6
6	8	4	3	1	—	—	—	—	7	16	21	2	12	1	2	2	2	—	4	4	8	8	3	20	1	2
10	12	5	2	—	—	—	—	—	10	26	34	2	21	3	1	6	2	—	3	3	12	13	8	28	2	6
iskolában																										
—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	10	25	—	5	1	7	4	1	—	7	4	11	8	2	20	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	2	11	—	7	—	1	1	—	—	2	4	3	4	—	11	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	1	11	1	6	—	3	2	1	—	—	6	3	3	—	12	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	6	—	4	—	1	—	—	—	1	3	3	—	—	6	—	—
tanfolyamon																										
—	—	—	—	—	—	—	2	20	—	22	22	—	22	—	—	—	—	—	—	3	4	5	—	12	—	—
17	35	22	31	32	27	31	22	30	45	210	240	15	158	18	15	27	14	1	22	30	61	114	50	205	13	35
—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	13	53	1	22	1	12	7	2	—	10	17	20	15	2	49	—	5
17	35	22	31	32	27	31	24	50	86	245	315	16	202	19	27	34	16	1	32	50	85	134	52	266	13	40

* A csillaggal jelöltekből egy-egy mint másodszor ismétlő, végleg elutasittatott.

XII. Ösztöndijak, jutalmak, segélyezés és javadalmak.

1. Ösztöndijak.

a) A Koncz János-alapitványból év folytán kiadatott: egy tanulónak havonként 5 frt., 22 tanulónak 2 frt 50 krjával összesen 600 frt. Ebből részesültek: Máthé Lajos I. év. papn., Demeter Károly VIII., Sándor Géza VIII., Mózes András VIII., Péter Sándor VIII., Benczédi Domokos VII., *Borbély Albert, *Péterfi Áron, Biró Lajos VII. Bihari Pál, Kelemen Gábor, Váradi Ferencz, Kovács Miklós, Vas József, Fábián János, *Halmágyi Károly, Létai Gyula VI. *Csegezi Árpád, Májai Mihály, Koncz József (5 frt.), Sükösd Zsigmond V., Kolozsvári Pál IV., Székely Béla, Simándy József III., Pál József IV., Szombatfalvi Dénes, Dézsi Ferencz II., *Pálfi András, ifj. Pál István VI. o. tanulók.

b) Koncz-János-alapitványból naponkint ebédet kaptak, mely 10 hónap alatt 150 frtba került: Koncz Imre VII., Nagy Lajos VI., Siménfalvi Boldizsár I. o. t.

c) A Fejér Ödön-alapitványból kiadatott 50 frt, melyből havonként 2 frt 50 krt kaptak: Kelemen Árpád VI. és Nagy Dénes VI. o. t.

d) K. Nagy Sándor-alapból (25 frt) havonként 2 frt 50 krt kapott Kádár László I. o. t.

e) Kelemen-Benő-alapból naponként kaptak 1—1 czipót, melynek értéke 10 hóra 80 frt: Gál József VIII., Dombi Lajos VII., *Fülöp Mózes VII., Lőfi Ödön VI., Kisgyörgy Lajos IV. o. t.

f) A Laborfalvi Berde Mózes és Márkos Terézia-alapból naponként 1—1 czipót kaptak (10 hóra 80 frt): *Zoltán Albert, *Simó Pál VII., Boros Károly VI., *Kelemen György II., Pálfi István, Biró István V. és Tóth György IV. o. t.

g) A Koronka-Mátyus-alapból 3 frt havi részletekben (60 frt) jutalmaztattak: Jánky Ernő VII. és Tóth György IV. o. t.

h) A Kern-Szilvási-alapból két részletben 10 frtot kapott Györke János IV. o. t.

i) Mártonffy Gergelyné, szül. Koncz Juliánna-alapból a két félévi vizsgálat alkalmával kiadatott 150 frt; ebből részesültek 25—25 frtjával: Szász András, Mátéfi Lajos VII. és Gelei András VI. o. t.

j) Májusi alapból, melyet a néhai boldog emlékü Kriza János püspök osztálytársaival alapitott volt, mesterek képzésére, két részben 8 frttal segélyeztetett Tana János I. éves tanitójelölt.

A csillaggal jegyzettek elégtelen osztályzat, vagy egyéb ok miatt évközben másokkal cseréltettek ki.

k) Az erdélyi kincstári ösztöndijból (240 frt.) Sárdi Sámuel VII., Sinczky Géza VI., Ürmösy Károly V. és Ürmösy Károly IV. o. t. 60—60 frtot kaptak.

l) A sepsi-szentiványi Szentiványi Jenő-alap 1886. jan. 1-től deczember végéig járó 8 frt kamatjából tankönyvek és iróeszközök vétettek: Jánosi Pál, Nagy Vilmos 4 el. o. t., Szombatfalvi József, Demjén István, Kövendi Lajos, Fekete Zsigmond, Márton József, Krommer Móricz III. el. o. t., Árkosi János, Tóth Jenő I. e. o. t. részére.

Ösztöndijak értéke összesen 1461 frt.

2. Jutalmak.

Az érdemsorozat alkalmával a következő jutalmak osztattak ki:

A Paget Olivér-alapitványból az angol nyelvtanulásban a pályázati vizsgán kitünt előhaladásért az első vagy 100 frtos dijat nyerte Józan Miklós I. éves papnövendék; a második vagy 50 frtos dijat Gálfi Lőrincz II. éves papnövendék; a harmadik vagy 25 frtos dijat Gál József II. éves papnövendék. — A pályázaton még jeles előmenetelt tanusitottak az első évi folyamon Sinczky Géza és Gelei András VI. o. tanulók, kik Kőváry László „Magy. családi és közéleti viseletek és szokások“ czimü műből nyertek egy-egy példányt.

A „Bulyovszkyné, szül. Szilágyi Lilla“-alapból az 5 frtos pályadijat az ifjuság által szerkesztett „Remény“ czimü hetilapban megjelent s az évi költemények között a legjobb költemény „Szegfüvem“ czimü szerzője Máté Lajos I. papnövendék nyerte.

„Bulyovszkyné, szül. Szilágyi Lilla“-alapból, mely jeles népballadák irására van téve, a 40 forint jutalmat nyerte Dézsi Mihály IV. éves papnövendék „Kerekes Ilonka“ czimü népballadájával. — Feldheim Béla VII. o. tan., kinek balladája második helyen volt dicsérettel felemlitve, 5 frt jutalomban részesittetett Kőváry László isk. f. gondnok ur által. — Józan Miklós I. éves papnövendék balladája szintén harmadik helyen dicsérettel emlittetik.

A „Kövendi Szász Gergelyné, szül. Incze Klára“-alapból a jóltevők emlékére irt beszédért 5 frtot nyert Simó János II. éves papn.; Józan Miklós I. é. papn. szintén 5 frtot egy óda-irásért. — Pázsint Mihály I. é. papn., — ki Simó helyett szónokolt az emlékünnepélyen — valamint Józan M. 5—5 frt jutalomban részesittettek ezen kivül, Kőváry L. felügyelő gondnok ur által.

A „Fejér Márton“ alapitványból a szép irásért nyertek: Bihari Pál VI. o. t. 2 forintos tallért, Májai Mihály V. o. t. 1 frtos tallért.

„Özv. Pap Sándorné, szül. Kovács Katalin“ 100 frtos alapitványára, mely ez évben tétetett a papnövendékek számára egyházi beszédek jutalmazására, mivel pályamű nem érkezett be, az 5 frt a tőkéhez csatoltatott.

P. Horváth Kálmán áldozatkész isk felügyelő gondnok ur most is 100 frtot tüzött ki oly formán, hogy a ki tiszta jelesen teszi le az érettségit, az kapjon 50 frtot. A más 50 frt elosztandó két jeles tanuló közt. Egyik a VII-ed, másik a VI-od osztályból. Mivel a VII-ed osztályban tiszta jeles tanuló egy sem volt, a VI-od osztályban nyerte két jeles tanuló: Vas József és Sinczky Géza egyenként 25—25 forintot. Az 50 frtot nyerte Vári Albert, VIII. tanuló.

Az ifj. Peielle István alapitványból 50 frt osztatott ki ez évben is a jó magaviseletü s a tiszta jeles osztályzatu tanulók között. Ebből nyertek: Ürmösi Károly, Fon Béla, Schuszter Erich, Zsurzs Aurél és Májai Mihály V. oszt. tanulók 5—5 frt jutalmat; Ferencz József, Halmágyi Gábor és Török Gábor IV. oszt. t. 4—4 frtot. Grátz Gusztáv III. oszt., Benczédi Lőrincz, Sipos Gábor II. oszt. tanulók 3—3 forintot; Gábor Dezső és Dézsi Ferencz II. oszt. tanulók 2—2 forintot.

Kőváry László buzgó isk. f. gondnok ur „Magyar családi és közéletek és szokások“ czimü saját müvéből 12 példányt osztatott ki oly tanulók közt, kiknek általános osztályzatuk jeles. Ebből nyertek egy-egy példányt Pap Mózes, Boheczel Sándor, Vári Albert, Borbély Samu VIII. oszt. tanulók. Imre József, Szász András, Sárdi Samu, Márkos Ferencz és Biró Lajos VII. oszt., József Lajos, Gelei András és Létai Gyula VI. oszt. tanulók.

A szép geometriai rajzért Stróbel Károly ur ajándékát 3 tallért nyerték: Haftl József, Siménfalvi Boldizsár, Csiki István I. oszt. tanulók.

A szép szabadkézi rajzért Kőváry L. isk. f. gondnok ur 1—1 tallért adott. Péterfi Béla II. oszt., Keleti Géza II. oszt, Csiki István IV. oszt. Ürmösi Károly és Pálfi István V. osztályos tanulóknak.

Kőváry László „Száz történelmi rege“ czimü müvéből jutalmul kiosztatott a jó tanulásért egy-egy példány Czakó Jenő és Ruzicska Lajos 4-ik elemi oszt. tanulók közt.

Az „Erdélyi Magyar Közmüvelődési Egyesület“ adományából a jó könyvekből kaptak két-két példányt Szamosfalvi Miklós, Boga Pál, Hirsch Mór 4-ik elemi osztályos tanulók. Egy-egy példányt Mikó Imre, Nagy Elemér, Fleischman Samu, Demjén István, Kövendi Lajos és Czetz Jenő 3-ik elemi oszt. tanulók.

A 2-ik elemi osztályban: Bodor Lajos és Albu József 2—2 példányt; Antoni János Antoni Albert, Kelemen István, Kajetán Endre, Böjthe Pál és Mikó Lőrincz 1—1 példányt.

Az 1-ső el. osztályban: 1—1 példányt a szorgalmas tanulásért jutalmul kaptak: Benczédi Andor, Antóni István, Nagy Ferencz, Bónis Tibor, Demjén András és Ransburg Ernő. A rajzban és irásban szép előmenetelért 1—1 példányt Czakó Jenő és Kis Rezső 4-ik elemi oszt. tanulók.

Orbók Mór „Számtani és mértani tréfás feladványok“-ból szerző szives adományából jutalmat nyertek a jó tanulásért. I. osztályban: Haftl József, Simó János, Beczkai János, Sipos Aladár, Knobloch Géza. A II. osztályban: Zobátz Viktor, Hunvald

Ernő, Gábor József, Nagy Béla. A III-ik osztályban: Gothárd Kálmán, Halmágyi Lajos, Pap János, Simándi István, Kozma Endre. A IV-ik osztályban: Ürmösi Károly. Hunvald Lajos, Krausz Miksa, Borbély Ernő, Bedőházi József. Az V-ik osztályban: Koncz József, Sükösd Zsigmond.

A „Dávid Ferencz-egylet“ adományából 1—1 kis bibliát nyertek a jó tanulásért: Nagy András, Kondász Béla és Ambrus Dezső 4-ik elemi oszt. Hatházi Géza és Fekete Zsiga 3-ik el. oszt. tanulók.

Kis Sámuel 3 tallért adományozott azok részére, kik a 4-ik elemi osztályban a vizsgán legjobban szavalnak. Ebből könyvek vétettek, s ezeket nyerték: Ács Sándor „Hoffman kisebb elbeszéléseit.“ Hunvald Ákos „Guliver utazásait.“ Sipos Kamilló „Vadölő“ czimü beszélyt és Kiss Rezső „Magyarország története versekben“ czimü művet.

A tornavizsgálat alkalmával a jelesebb tornászok jutalmazására 2—2 darab 1 frtos tallért ajándékoztak: Dr. Hintz György, Hutflesz Károly, Kőváry László urak és a tanári kar. Ebből részesültek: Grandpier Károly, Boheczel Sándor VIII. oszt. Desbordes Ágoston, Pataki Sándor, Miklósi Árpád VII. oszt. Egán Viktor IV. oszt. Bakcsi Ádám és Pap János III. oszt. tanulók. Boheczel Sándor a nyert 1 frtot visszaajándékozta egy szegény s jó tornászó tanulónak. Ezt nyerte Mózes András VIII. oszt. tanuló.

A jutalmak értéke, nem számitva a könyveket, 414 frt.

3. Segélyezés.

A lefolyt isk. évben is az emberbaráti szeretetnek, a jótékonyságnak igen szép jelét tanusitották az alább közölt nemes emberbarátok, a kik vallásfelekezetbeli különbség nélkül 21 szegény tanulónak segitették elé a tanulást, u. m.: özvegy Benkó Ferenczné naponta ebédet adott Gelei András VI. oszt. tanulónak, özv. Farnos Elekné naponta ebédet adott Nagy Béla I. oszt. és Csiki István IV. oszt. tanulóknak, Fekete Pálné hetenként 2 ebédet adott Jánosi Pál 4. elemi oszt. tanulónak, Gyulai Lászlóné 2-szer hetenként ebédet adott Fodor Ferencz I. oszt. tanulónak, Haller Rezsőné hetenként 2-szer ebédet adott Dézsi Ferencz II. oszt. tanulónak, Hunvald Lipótné hetenként 2-szer ebédet adott Kóródi János I. oszt. tanulónak, Kis Sámuelné egész kosztot adott Kádár László I. oszt. tanulónak, Kovács Jánosné mindennap vacsorát adott Máté János VII. o. tanulónak, id. Lászlóczki Samuné hetenként 2-szer ebédet adott Kovács István IV. oszt. tanulónak, ifj. Lászlóczki Samuné naponta ebédet adott Simándi József III. oszt. tanulónak, Mikó Imréné hetenként 2-szer ebédet adott Dézsi Ferencz II. oszt. tanulónak, Mózes Andrásné hetenként 2-szer ebédet adott Nagy Béla II. oszt. tanulónak, Nagy Gábor mindennap ebédet adott Nagy Vilmos 4 elemi o. tanulónak, dr. Nappendruck Kálmánné naponta ebédet adott Ferenczi

János I. oszt. tanulónak, Oberti B. János naponta ebédet adott Bedőházi József IV. oszt. tanulónak, özv. Pálfi Sándorné naponta ebédet adott Simó János I. oszt tanulónak és vacsorát adott Sükösd Zsigmond V. oszt. tanulóknak, ifj. Perczel Mórné naponta ebédet adott Szombatfalvi Dénes 3. el. oszt. tanulónak, Schuszter Mihályné naponta ebédet adott Sükősd Zsigmond V. oszt. tanulónak, Simon Ferenczné naponta ebédet adott Balog Lajos II. oszt. tanulónak, Péterfy Dénesné egész kosztot adott Szilágyi Tamás III. oszt. tanulónak.

4. Javadalmak

A „Zsuki László“ alapitványból (52 frt 50 kr.), temetési dijakból és patrociniumból (divisio) kiosztatott az egyenruhás ifjak között 114 frt 40 kr. Legatiókból az illető légátusoknak volt 803 frt jövedelmök. Iskolai kórház-dij czimen több beteg tanulónak elengedtetett 145 frt 56 kr. Isk. tartozás, tandij stb. czimen elengedtetett 190 frt 75 kr. Iskola szolgáknak s egyes hivatalnokoknak segélyezésképpen elengedtetett 171 frt 60 kr Érettségi vizsga dijait folyamodások alapján elengedte az E. K. Tanács a 4 frtot, (72 frtot), a következő tanulóknak: Albert Áron, Demeter Károly, Ékárt Andor, Fűzi József, Gálfi János, Gál József, László György, László Zsigmond, Lőrinczi Dénes, Mózes András, Pap Mózes, Péter Sándor, Sándor Balázs, Sándor Géza, Sikó Áron, Székely Ferencz, Ürmösi Jenő, Vári Albert.

A papjelöltek, papnövendékek és felosztályu tanulók a magán tanitásért kaptak 3109 frt 50 krt

Ezenkivül egész kosztja volt: 10-nek; ebédje és vacsorája: 5-nek; reggelije és ebédje: 1-nek; ebédje 9-nek.

A javadalmak értéke, nem számitva a kosztot, teszen: 4606 frt 81 krt.

A „rongyos egylet“ adományából segélyeztettek: 1. Nagy Vilmos 4 ik elemi oszt. tanuló 1 kabát, 1 mellény. 2. Fekete Zsigmond 3-ik elemi oszt. tanuló 1 kabát, 1 pár lábbeli. 3. Szombatfalvi József 3-ik elemi oszt. tanuló 1 kabát, 1 mellény, 1 pár lábbeli. 4. Demjén István 3-ik elemi oszt. tanuló 1 kabát, 1 nadrág. 5. Jánosi Pál 4 dik elemi oszt. tanuló 1 kabát, 1 nadrág. 6. Simó János I. gymn. oszt. tanuló 1 kabát, 1 mellény.

A kapu előtti kifli-árulásért járó czipót naponként kapta első félévben: Fodor Ferencz I. oszt. tanuló, második félévben: Bedőházi József IV. oszt. tanuló.

Fogadják az itt elősorolt nemes szivü adakozók e helyen is a szegény székely fiuk nevében az igazgatóság köszönetét.

XIII. Tanszerek.

A.) *A főiskola könyvtára.*

Feljegyzést érdemel, hogy az államtól az $188^{7}/_{8}$ isk. évre kapott tanügyi segély folytán a könyvtári helyiség megbővittetett a 21

számu szobával a földszinten. Ugyancsak f. évben a könyvtárnoknak dolgozó szobául és a kiválasztott duplum könyvek raktárául adatott egy jól világitott szoba, mihez képest a főiskola épületében a könyvtárral el van foglalva hat helyiség.

A jelen tanévi gyarapodása a könyvtárnak:

1. Vásárlás utján. A Farkas Sándor könyvtár gyarapodott 19 művel 21 kötetben. Ezek között megemlitendő: „Real Encyclopoedie für protestantische Theologie und Kirche“ czimü mű legujabb kiadása 18 kötetben.

2. Ajándékozás utján. A Brassai-könyvtár gyarapodott 124 művel, 119 kötetben és 177 füzetben.

Vegyes könyvtár gyarapodott a Magyar-Tud. Akadémia ajándékából 22 művel 24 kötetben. Gr. Kuun Géza ur adománya 1 mű 1 kötetben. E. K. Tanácstól 2 mű 6 kötetben. Telkes Simon ur 1 mű 1 kötetben. Kádár József tanár ur 2 mű 2 kötetben, Sárdi Sámuel utódai 4 mű 5 kötetben Ezek közt nevezetes a „Gyulafehérvári 1568. évi Disputatiónak“ a Heltai-féle 2-ik kiadása, mely könyvtárunkban eddig nem volt meg. Régi adományokból a könyvtárhoz csatoltatott 311 mű 536 kötetben. Sinczky Géza adománya a Visolyi bibliának egy példánya. Özv. Gyergyai Ferenczné utódai adománya 111 mű 125 kötetben. Jelen évi gyarapodás 603 mű 863 kötetben.

A jelen évi gyarapodással áll *18,502* műből *24,693* kötetben.

B.) *Papnövendékek könyvtára.*

Áll jelenleg 724 műből, melyek mind theologiai szakmunkák.

C) Ifjusági könyvtár.

A jelen évben gyarapodott ajándékozás utján 3 művel. Az Incze Mihály ur alapitványából vétetett 8 mű. Jelenleg áll 1617 kötetből 1290 darabban.

D) Az alosztályuak (III. IV. V.) könyvtára.

Áll jelenleg 441 darab ifjusági műből.

A tanári kar részére a következő folyóiratok jártak:

Magyar nyelvőr. Századok. Tört. tár, Magyar könyvszemle. Figyelő. Irod. tört. lapok. Philosophiai Szemle. Budapesti Szemle. Természettudományi Közlöny. Hazánk. Földrajzi közlemények. Vegytani Lapok. Orv. Term. Tud. Értesitő. Egészségtani Lapok. Petőfi-Muzeum. Unitarian. Review. Osztrák-Magyar Monarchia. Történeti Életrajzok. Keresztény Magvető. Unitárius Közlöny. Néptanitók Lapja. Christian Register és Unitarian Herald.

E) Természettani gyüjtemény.

Gyarapodott 48 darabbal. Értéke . . .	164 frt 80 kr.
Több javitás eszközöltetett	36 frt.
Összesen:	200 frt 80 kr.

A vegytani eszközök gyarapodtak 30 darabbal. Értéke 6 frt 37 kr. — Egán Lajos VIII. oszt. tan. ajándékozott üvegkészitésnél használni szokott anyagokat 17 üvegben.

F) A földrajzi gyüjtemény gyarapodása.

Gönczi: Az öt világrész fali térképe . .	12 frt 98 kr.
„ Európa „ „ . .	10 frt 8 kr.
„ Észak-Amerika „ „ . .	9 frt 83 kr.
„ Dél-Amerika „ „ . .	9 frt 83 kr.
Összesen:	42 frt 72 kr.

A mértan tanitásához vétetett 13 pléh-eszköz. — Binder Lajos m. kir. iparfelügyelő ur ajándékozta a „műipari mintalapok“ I., II.-ik füzetét, melyet a m. földm.-, ipar- és ker.-ügyi miniszterium adott ki.

XIV. A főtanoda kórháza.

A főtanoda kórházában az 1887/8-ik isk. évben feküdt 30 beteg; ezek közül 25 a gymnasialis osztályokból, 2 papnövendék, 2 az elemi osztályokból 1 tanitóképezdei növendék volt. Ezek közül könnyü beteg volt: 12; sulyos beteg 3; járványos beteg 10. A papnövendékek közül 1 ragályos beteg; 1 könnyü beteg. Az elemi osztályból 2 súlyos beteg. Egy tanitóképezdei növendék sulyos beteg.

Fenjáró betegségi esetben 112 esetben adatott orvosi utasitás.

A kórházi betegek név és vallás szerint: Vass Domokos I. é. papjelölt, unitárius. Fábián János VI. gymn. o. t. unitár., Vass József VI. gymn. unitár., Biró István V. gymn. unitár., Ütő Sándor unitár. képezdei növendék, Tóth György IV. gymn. unitár., Máthé József VIII. gymn. unitár., Máthé József VIII. gymn. unitár, Desbordes Jenő V. gymn. r. kath., Biró István V. gymn. r. kath., Desbordes Jenő V. gymn. r. kath., Nagy András 4 el. ev. ref., Kelemen Árpád VI. gymn. unitár, Végh József V. gymn. unitár., Halmágyi Lajos III. gymn. unitár., Szombatfalvi József 3 el. unitár., Pálfi Dezső IV. gymn. unitár., Biró Lajos VII. gymn. unitár., Balogh György III. gymn. unitár., Dézsi Ferencz II. gymn. unitár., Simó János II. theol. unitár., Desbordes Jenő V. r. kath., Desbordes Ernő IV. gymn. r. kath., Péterfi Áron VII. gymn. unitár., Balla Dezső VII. gymn. r. kath., Végh József V. gymn. unitár., Rend Tihamér 4 el. unitár., Fábián János VI. gymn. unitár., Csiki István IV. gymn. unitár., Boldor László II. gymn. gör. kath., Kelemen Kálmán V. gymn. unitárius.

A kórházra tett kiadások, — élelmezés, gyógyszer, fütés, világitás, mosás stb. — 350 frt 44 kr., mely összegből az ápolt betegek, csak 145 frt 56 krt téritettek meg, a többit az E. K. Tanács, mint szegénysorsu tanulóknak, elengedte. Orvosi tiszteletdij 50 frt. A kórházra tett épitkezések s egyes eszközök megszerzésére adatott 100 frt. E szerint a kórházra tett összes kiadás teszen: 496 frtot. Megjegyzendő, hogy — vallás felekezeti különbség nélkül — a kórházban az ápolás, fütés, világitás, mosás és gyógykezelés ingyen történik. Tehát csak az élelmezést és gyógyszert téritik meg a tehetősebbek.

A kórház rendes orvosa, dr. Bartók István tanár, ki lelkiismeretes buzgósággal látogatta és gyógyitotta a betegeket.

Barabás Károly, betegápoló, önfeláldozó buzgósággal ápolta a betegeket.

A kórház felügyelőségét az E. K. Tanács megbizásából Kovács János igazgató-tanár vitte.

Kórház-felügyelőnő főtisztelendő özv. Kriza Jánosné, ki a betegeket többször meglátogatta.

Főtisztelendő Ferencz József püspök úr, néhai özv. Gyergyai Ferenczné temetése alkalmából, a kórház-alap javára adott 10 frtot.

Desbordes Ágoston úr ajándékozott a kórház részére 3 darab párnát, 1 drb. pokróczot és 7 drb. lepedőt.

A kórház részére vétetett két hőmérő; egy orvosi és egy szobai; ára: 2 frt 30 kr. Vétetett továbbá egy olaszfal, melynek ára: 12 frt.

Fogadják a nemesszivü adakozók e helyen is az igazgatóság hálás köszönetét.

Egyuttal tiszteletteljesen felhivatik az érdekelt szülők figyelme, hogy az isk. kórház részére ágynemük vagy bárminemü segély szivesen és köszönettel fogadtatnak, mert a meglevő ágynemük különösen már nagyon viseltesek és a kórház alaptőkéje még igen csekély, mivel az épitkezés alkalmával felmerült költségek nagyon felemésztették.

XV. Ifjusági egyletek és alapok.

1. A papnövendékek „Olvasó és önképző-egylete“, melynek védnöke Boros György theol. tanár volt, elnöke Lőrinczi István papjelölt, tartott 24 rendes gyülést. A gyülések tárgyát szavalatok, felolvasások, vitatkozások és egyleti ügyek képezték. Tagjai csak is papjelöltek és papnövendékek. Ez évben volt 19 tagja. Évközben eltávozott 4 tag.

Szavaltak a gyülés tagjai kinevezett sor szerint.

Felolvasásokat tartottak: Simó János II. év. papnöv. „Összehasonlitó bibliai tanulmány a hegyi beszédről.“ Dézsi Mihály IV. év. papn. „A héberekhez irt levélről“ (bibliai tanulmány) és Gyöngyösi Lajos papjelölt „Az unitárizmus érdekében“ czimen.

Vitatételnek első félévben ki volt tüzve: „Ajánlatos-e, hogy a pap látogatást tegyen oly hivénél, ki az egész gyülekezet előtt becsületében meg van bélyegezve?“ A második félévben: „Egyedül az

embertől függ-e, hogy erényes legyen?“ Ezekhez hasonló vitatkozások csaknem minden gyülésen voltak, melyeknek czélja nem csupán valamely tárgy megvitatása, hanem rögtönözve szólani a tárgyhoz, mivel a kérdés nem előre tüzetik ki, hanem a gyülésen adja fel egyik tag a másiknak. Ez utóbbi mód szerint megvolt vitatva ez évben: 1. Egy fiatal emberre nézve lehet-e valami előnye a magába vonultságnak? 2. Mivel lehetne elérni, hogy a felnőttek a vasárnapi iskola iránt érdeklődjenek? 3. Megbirálhat-e egy gyenge szavaló helyesen egy jó szavalót? 4. Hátrányára van-e a szolgáskodás a szolga-fiuknak az iskolában? 5. Lehet-e okozni a privát tanitót, ha a tanitványa rossz jellemü? 6. Melyiknek van nagyobb erkölcsi hatása: a szinházi előadásnak-e vagy a templomi előadásnak? 7. A palástón kivül egyéb megkülönböztető jel szükséges-e hivatalos functióknál a papnak? Mind a vitatkozásban, mind a rögtönzésekben a gyülés összes tagjai részt vettek.

Irodalmi pályatétel kettő volt kitüzve. Első félévben: „János apostol leveleinek keletkezése, méltatása és a dogmai részek kitüntetése.“ Jutalma 1 drb. 10 frankos arany. Nyerte Simó János II. éves papn. A második félévben: „A magyarok vallása a kereszténység felvétele előtt.“ Pályamű nem érkezett.

Szavalati nemes verseny tartatott egy. Jegyzőkönyvi dicséretet kapott Kiss Aladár I. éves papn.

Szavallati dijas verseny volt kettő. Gabányi Árpád „Kis mama“ czimü verse jó elszavalásáért Dobos János „Vasárnapi beszédei“-t nyerte Gálfi Lőrincz II. év. papn. Kölcsei Ferencz Paraenesisé-ből „Szeresd az Istenséget“ czimű részlet jó szónoki előadásáért Ferencz József „Egyházszertartási dolgozatok“ czimü müvét nyerte Józan Miklós I. éves papn. Ugyanekkor dicséretet kaptak Gálfi Lőrincz és Simó János II. é. papnövendékek.

Az 1886-ik évben inditványozott „pályaalap“ ez évben létesült, melybe a papnövendékek önkéntes adakozásából begyült 35 frt 89 kr., s mivel ez isk. évi theologusok tették le az első alapot, neve örök időkre: „Az 1887—88. isk. évi theologusok által tett irod. pályadij-alap.“ Ez az alap az alapszabályok értelmében 500 frtra tőkésittetik.

Az „Egyházi Lap“ cz. folyóiratból megjelent ez évben 14 szám, melyeknek tartalmát eredeti beszédek, imák, forditások, költemények stb. képezték.

A „theol. olv. és önképző-egylet“ ez évben rendes tagja lett a „Magyar Protestáns Tudományos Irodalmi Társaság“-nak.

Az egyletnek a következő lapok és folyóiratok jártak: „Prot. Egyh. és Isk. lap.“ „Sárospataki Lapok.“ „Sárospataki Ifj. Közlöny.“ „Család és Iskola.“ „Protestáns Közlöny.“ „Protestans Pap.“ „Evangeliumi lelkés i tár.“ „Gyakorlati Biblia Magyarázat.“ „Keresztény Magvető.“ (Szerk. ajándéka.) „Unitarian Review and Religions Magazine.“ „Unitárius Közlöny.“ (Szerk. ajándéka.)

A könyvtár jelenleg áll 702 drb könyvből.

Az egylet pénzvagyona:

Egész évi bevétel	124 frt	13 kr.
„ „ kiadás	39 frt	81 kr.
Maradék:	84 frt	32 kr.

2. Az „Ifj. olv. és önk. egylet.“ Védnöke Péterfi Dénes, lelkész és tanár, elnöke Ütő Béla III. éves papnövendék volt. Az év folyamán tartott 22 rendes és 2 rendkivüli gyülést, melyeknek tárgyait szavalatok, felolvasások, vitatkozások képezték és egyleti ügyek.

Volt mind első mind második félévben egy-egy szavalati nemes verseny. Az első félévi nemes versenyen komoly irányu vers elszavalásával, a jegyzőkönyvi dicséretet nyerte Szabó László VI. gymn. oszt. tanuló, vig irányuval Péter Sándor VIII. oszt. tanuló. A második félévi nemes versenyen komoly irányu vers elszavalásával Simó Pál VII. oszt., vig irányuval Péter Sándor VIII. oszt. és Feldheim Béla VII. oszt. tanulók nyertek jegyzőkönyvi dicséretet.

Az első félévben dijas szavalati versenyen komoly irányu vers elszavalásával Arany János „Kisebb költeményeit“ Gálfi Lőrincz II. éves papnövendék nyerte. A második félévben komoly irányu vers elszavalásával Petőfi „Összes költeményeit.“ Simó Pál VII. oszt. tanuló nyerte. Vig irányu vers elszavalásával Vörösmarty „Zalán futását“ Péter Sándor VIII. oszt. tanuló nyerte.

Az első és második félévben is volt egy-egy irodalmi pályázat s a májusi nagy pályázat. Az első félévb n történelmi elbeszéléssel nyert Pap Mózes VIII. oszt. 3 tallért. Vári Albert VIII. oszt. dicséretet. Leiró költeménynyel László György VIII. oszt. 2 tallért.

A második félévben történeti elbeszéléssel, melynek tárgyát a szabadságharcz idejéből kellett venni 5 tallért nyert Steiner Áron VII. oszt. jegyzőkönyvi dicséretet kapott ugyanekkor Gálfi Lőrincz II. papn.

A májusi nagy pályázaton 1 drb. 10 frankos aranyat nyert Pázsint Mihály I. papn. társadalmi értekezéssel. Sándor Balázs VIII. oszt. tanuló neveléstani értekezéssel 1 drb. 10 frankos aranyat Pázsint Mihály I. papn. jegyzőkönyvi dicséretet nyert. A történelmi értekezésre kitüzött 1 drb. 10 frankos aranyat nyerte Pap Mózes VIII. oszt. tanuló, a Kőváry László isk. fel. gondnok ur által felajánlott 4 tallért Demeter Dénes VII. oszt. tanuló nyerte. Irodalmi értekezéssel 1 drb 10 frankos aranyat nyert Pázsint Mihály I. papn. jegyzőkönyvi dicséretet Simó János II. éves papnövendék. Ásványtani értekezéssel 1 drb. 10 frankos aranyat nyert Vári Albert VIII. oszt. tanuló. Latin forditással 3 tallért nyert Gál József VIII. oszt. tanuló s dicséretet Sárdi Sámuel VII. oszt. tanuló.

A „Remény“ czimü heti lapból, melyet az ifjuság szerkeszt, megjelent 24 szám.

Az ifjuság 1848. márczius 15-ke emlékére márczius 15-én szépen sikerült ünnepélyt rendezett a főiskola nagy termében. Alkalmi

imát Nagy Sándor IV. év. papnövendék mondott. Szavalt Gálfi Lőrincz II. é. papn. Emlékbeszédet tartott Lőrinczi Dénes VIII. oszt. Énekelt a „Dalkör.“ Közreműködött az „Apollókör.“

Az egylet olvasó termébe a következő lapokat járatta: u. m. Vasárnapi Ujság, Fővárosi Lapok, Magyar Salon. Egyetértés, Uram Bátyám, Ország Világ, Ellenzék, Kolozsvár. A folyóiratok közül: Hazánk, Figyelő, Magyar Nyelvőr, Budapesti Szemle, Egészség, Keresztény Magvető (a szerkesztőség ajándéka.)

Az egylet könyvtára gyarapodott ez évben ajándékozás útján 3 drbbal, melyet az egylet védnöke Péterfi Dénes ur ajándékozott.

Nagyságos Incze Mihály nyug. ministeri titkár ur által ajándékozott 20 forintból szereztetett 8 mű.

Az olv. egyletnek volt 118 beltagja. A kölcsön-könyvtárnak van 46 frt 28 kr. pénzvagyona és 19 drb könyve.

Az egylet zár-ünnepélyét junius 17-én tartotta meg igen nagyszámu közönség előtt a főiskola nagy-termében. Közreműködött a „Dalkör“ és az „Apollókör.“ Szavaltak Simó Pál VII. oszt. és Péter Sándor VIII. oszt. tanulók. C imbalmazott Kőváry Ernő VIII. oszt., hegedün kisérték Nyerges Gábor VIII. oszt. és Huszár János V. oszt. Zongoráztak Egán Lajos és Molnár Sándor VIII. oszt. tanulók.

Az egylet évi bevétele volt . . .	351 frt 59 kr.
Kiadása volt . . .	307 frt 10 kr.
Maradék .	44 frt 49 kr.

Az egyletnek minden felosztályu tanuló és papnövendék köteles tagja lenni.

3. Az alosztályuak olv. egylete 19 rendes gyülést tartott, melyeken Borbély György tanárjelölt vezetése alatt volt 168 szavalat, egy dijas és egy nemes szavalati verseny. Könyvjutalmat nyertek Ferencz József IV. és Peller Izidor III. oszt. tanulók. Könyvtáruk áll jelenleg 441 drbból. Pénzalapjuk jelenleg 104 frt Az egylet védnöke Ulár Pál tanár volt. Az egylet könyvtárában csak ifjusági művek vannak s ezeknek olvasásával igyekeztek a tagok ismereteiket gyarapitani.

4. A „Kölcsönző-egylet.“ Alapitója Lendvay-Latkóczyné jeles művésznő. Alaptőkéje 200 frt, melyből meghatározott kamatra 2 forint kölcsönt vehetnek ki a felosztályuak. A kamat pályadijak kitüzésére fordittatik. Jelenlegi vagyona 247 frt 59 kr.

5. Az „Apolló-kör.“ Czélja az ifjuság között a zeneismeretek terjesztése. Vagyona 936 frt 01 kr.

6. „Dalkör.“ Tagja minden énekképes felosztályu tanuló. Az ifjusági ünnepélyeken sikeresen működött. Alaptőkéje 93 frt 95 kr. Vezetője Oberti János zenetanár. Védnöke Nagy Lajos tanár.

7. A „Remény-alap“-nak van 377 frt 18 kr. vagyona. Czélja: a „Remény“ heti lapban megjelent jelesebb dolgozatokból uj zsebkönyv kiadása.

8. A „Jóltevők arczképezésére gyüjtött alap“-ban jelenleg van 251 frt 46 kr. Czélja: A jóltevők arczképeinek koronként lefestetése a főtanoda nagytermében leendő elhelyezés végett.

9. A „Kriza János-alap“ teszen 224 frt 5 krt. Ez összeg az 1882. évi julius 30-án tartott Kriza-ünnepély alkalmával begyült adakozásokból maradt meg. Az egylet később a kamatját szépirodalmi pályaművek jutalmazására fogja forditani.

10. „Kölcsön-könyvtár“ az ifjuság által alapittatott azon czélból, hogy a szegénysorsu tanulókat tankönyvekkel segélyezze. Vagyona 46 frt 28 kr. és 19 drb könyv.

Az elősorolt alapok pénzei a kolozsvári takarékpénztárba vannak betéve, s a betéti könyvecskék az igazgató gondozása alatt állanak.

XVI. Adatok az 1887—88-ik tanév történelméhez.

A tanév szept. 1-én kezdődött. Szept. 1. 2. s 3-ik napjain a beiratások eszközöltettek. Szept. 5. 6. s 7-én a felvételi-, pót- s javitó-vizsgálatok tartattak s az órarend állittatott meg. Az ünnepélyes megnyitás szept. 8-án volt a tanári kar. több egyházi tanácsos s az ifjuság teljes számu jelenlétében. A vallásos isteni tiszteletet Nagy Sándor IV. éves papnövendék végezte. Megnyitóbeszédet Kőváry László isk. felügyelő-gondnok ur tartott, mely alkalommal Kovács János igazgatót ujra megválasztott hivatalába beigtatta, ki szintén buzditó beszédet intézett az ifjusághoz. A rendes előadások szept. 8-án d. e. 8 órakor kezdődtek meg.

Főtanodánk ez évi történelmében a legnevezetesebb és örökre maradandó esemény dicsőségesen uralkodó Cs. és Apostoli királyunk **I. Ferencz József** ő Felségének legmagasabb látogatása, melylyel főtanodánkat szerencséltette. Ő Felsége szept. 24-én d. u. $^1/_2$4 órakor érkezett meg főtanodánkhoz Tisza Kálmán ministerelnök, báró Jósika Sámuel főispán, Albach Géza polgármester kiséretében. A főtanoda kapujában, melyet egy szép transparent ékesitett Magyarország koronás czimerével, e felirattal:

„Egy Istenünk, egy Királyunk,
Ezt szeretjük, azt imádjuk,“

Főtisztelendő Ferencz József püspök ur az isk. gondnokság, tanári kar és több egyházi tanácsos élén Ő Felségét nehány szóval üdvözölte, mire a Király jóságos tekintettel igy válaszolt: „Örömmel jöttem, hogy e tanintézetet is meglátogassam.“ Az udvaron sorba felállitott tanuló-ifjuság harsány éljenzése mellett először is a diszterembe ment, hol Ő Felségének Kővári Endre képirónk által festett és jól sikerült mellképe volt, díszes aranyos keretben, zöld lombfüzérrel megkoszoruzva. Ezután a könyvtárt, egy lakószobát, tantermet, a természettani s vegytani szertárakat tekintette meg. A szükséges felvilágositásokat, s magyarázatokat főt. Ferencz József püspök úr, Kovács János igazgató, Benczédi Gergely a természettan tanára, s Boros György könyvtárnok adták. Végül az egy-

házi tanácstermet látogatta meg Ő Felsége, s midőn püspökeink, jóltevőink arczképei között Richmond Anna, amerikai jóltevőnő arczképére lőn figyelmessé téve, látható érdekeltséggel hallgatta az angol és amerikai unitáriusokkal való testvéries összeköttetésünket, s azt, hogy tanáraink nagyobb része mind beszél angolul. Főt. Ferencz József püspök úr felkérése következtében Ő Felsége nevét az Aranykönyvbe örömest beirván, a püspökhöz fordulva igy szólt: „Ez a maga neve".

Ezután a Főt. püspök ur legmélyebb hálával köszönte meg Ő Felségének magas kegyét, hogy a mi főtanodánkat is legmagasabb látogatásával szerencséltette. Ekkor Ő Felsége egyenként bemutattatván magának a főtanoda jelenlevő előljáróságát és tanárait, igy szólt: „Köszönöm a szives fogadtatást. Kivánom, hogy haladjanak," s ezzel az örökre emlékezetes királyi látogatás, mely 18 perczig tartott, véget ért.*)

Az igazgatói hivatal két éves tartama lejárván, a dicső-szentmártoni Egyházi Zsinati Főtanácson ismét — ezúttal hatodikszor — megválasztatott igazgatónak Kovács János.

A tanári- s tanitói testületben a következő változások történtek: Iskolai főnök Kanyaró Ferencz, beadván lemondását, helyébe Lőrinczi István papj lölt neveztetett ki. Iskolagazda Gál József II. papnövendék helyébe pedig Göncz Mihály II éves papnövendék. Végh Mihály köztanitónak ravai pappá történt megválasztása következtében a tantárgyait Lőrinczi István vette át. Benczédi János, okl. tanitó Mócsra megválasztatván igazgató-tanitónak, helyébe a 3-ik elemi osztályba Dézsi Mihály IV. éves papnövendék neveztetett ki a 3-ik el. osztályba tanitónak. Sárdi József, a kolozsvári ekklézsia kántorának 1887. dec. 18-án történt elhunyta után, Göncz Mihály II. papnöv. és segéd-kántor vitte a kántori teendőket s tanitotta az egyházi éneket. Sárdi József 1861. óta szolgálta az ekklézsiát s az intézetet kiváló lelkiismeretes buzgósággal s ama mély vallásos érzelemmel, mely keveseknek adatott osztályrészül. Egyházához való rendkivüli ragaszkodását bebizonyitotta végrendeletében tett alapitványa által is. Legyen áldott emléke! . . . .

Boros Sándor okl. tanárjelölt kineveztetett a rajzoló geometria s az I. II. gymn. osztályokban a mathematika h. tanárává. Benedek Áron óraadó tanár, ki eddig az I. II. gymn. osztályokban a mathematikát tanitotta, a III. gymn. osztályban a mathematika, s a IV-ik gymn. osztályban a természetrajz tanitását vette át.

Dr. Bartók István óraadó tanár a IV ik gymn. osztály ter-

---

*) Lásd részletesen: „A királylátogatás emléke" külön füzetben megjelent jelentését Főt. Ferencz József püspök urnak az E. K. Tanácshoz; s szintén Ker. Magvető XXII. évf. 320—338. l.

mészetrajza helyett az egészségtant vette át a VII-ik gymn. osztályban.

Czirják Albert óraadó tanár betegsége, s 1888. márczius 3-án történt elhunyta következtében a német nyelv tanitását az igazgatóság 1887. nov. 1-től kezdve a következőleg osztotta fel: A VIII. gymn. osztályban 2 órán tanitotta Nagy Lajos r. tanár; a VII-ik gymn osztályban 3 órán Kovács János igazgató-tanár: a VI-ikban Clár Pál r. tanár 3 órán; az V-ikben Boros György r. tanár. Böhm Endre, okl. tanárjelölt az E. K. Tanács engedélye nyomán a III-ik gymn. osztályban a fizikai földrajzot a II-ik félévben kiváló buzgósággal és eredménynyel tanitotta.

A tantervben a következő változások történtek: A VII-ik gymn. osztály tantárgyai közül kimaradt a bölcselem, s e helyett az egészségtan vétetett be rendes tantárgyúl 2 órán.

Az I. és II-ik gymn. osztályokban a latin nyelvtani órák megszaporittattak 1—1 órával. A gyorsirászatot az önkéntes tanulóknak tanitotta Pap Gábor gyorsirás tanitó.

A királyi látogatás után bizonyára legnagyobb esemény az iskola kibővitése. E kérdés elodázhatatlanná válván, az E. Főtanács még 1885-ben meghatározta, hogy a szomszédtelek, mely püspöki és tanári szállásul szolgált, csatoltassék a főtanodához. E határozat azonban pénzügyi okokból csak a mult év nov. 3-án történhetett meg. A szükséges változtatások és felszerelések megtétetvén, emlitett napon d. u. 4 órakor megható ünnepély volt. Jelen voltak: Főt. Ferencz József püspök úr, Kőváry László isk. f.-gondnok, a tanári kar s számos egyházi tanácsos. Az ifjusági dalárda éneke után Benczédi Gergely közpénztárnok, mint az E. K. Tanács kiküldöttje beszélt s a telket átadta az igazgatóság gondozásába. Erre Kovács János igazgató-tanár válaszolt, kifejezvén azt az édes örömet, mely mindnyájuk keblét eltölti a felett, hogy az iskola megnagyobbitása végre sikerült, ezután az ifjusághoz intézett buzditó beszédet. Az ünnepélyt az ifjuság éneke zárta be. E kibővitéssel az intézet öt tantermet s tágas udvart nyert, mely most 1000 □ méter s fákkal s vadszőlővel be van ültetve, ezenkivül a különböző nyomtatványok számára egy helyiség s az ifjusági olvasóegylet könyvtára számára is itt nyilt hely. E változtatással a lakószobák száma 4-el szaporodott, a mennyiben 4 tantermet e czélra használtunk fel.

A még meglevő vaságyak számát szaporitottuk 12 nagy ágygyal és 6 karikással; e szerint van: 113 nagy vaságy és 60 karikás ágy.

A mindenik öt évben tartatni szokott „Hálaünnepély“ a jóltevők emlékére 1888. május 31-én az iskola dísztermében a következő sorrenddel tartatott meg:

1. Karének. Előadja az iskolai „Dalkör.“
2. Megnyitó beszéd. Kovács János igazgató tanártól.
3. Emlékbeszéd, Pázsint Mihály papnövendéktől.
4. Karének. Előadja a „Dalkör“.
5. Bagoly Sándor emlékezete. Tartja: Mózes András lelkész és tanár.
6. Alkalmi költemény, Józan Miklós papnövendéktől.
7. Zárbeszéd. Kovács János igazgató-tanártól.
8. Karének.

Az intézetben tetemes javítás történt, különösen az egész épület újból vakoltatott s kifestetett.

Vallás- és közoktatási minister ő nagyméltósága 19150—1887. szám alatt kelt leiratával az 1883. évi XXI. t.-cz. 29. §-a értelmében a középiskolai tanári képesítő vizsgálat alól felmentette s rendes tanároknak elismerte s a tanári oklevelek kiállítását eddigi működésük alapján elrendelte a következőknek, az alább megnevezett szakokból, u. m.: Kovácsi Antal a latin és német nyelv r. tanára; Pap Mózes a mennyiségtan és mértan r. tanára; Nagy Lajos a görög nyelv s magyar nyelv r. tanára; Benczédi Gergely a természettan, vegytan és természettan r. tanára; Kovács János a történelem és földrajz r. tanára; Ulár Pál a classica-philologia és német nyelv r. tanára. Továbbá tudomásul vette Kanyaró Ferencz helyettes tanárnak bemutatott oklevele alapján tanári minősültségét. Péterfi Dénes meg Mózes András paptanárokat, csak hitoktatóknak ismervén el ő nagyméltósága, E. K. Tanácsunk feliratilag felfejtette, hogy Péterfi Dénes és Mózes András E. Főtanácsunk által canonaink értelmében megválasztott s régóta működő tanárok lévén, ismertessenek el rendes tanárokul.

Vallás- és közoktatási minister ő nagyméltósága főtanodánk épületének rajzát felkérte, mely rajzon a hossz- és kereszt-méret meglegyen, hogy az egyes helyiségek magassági és más méreteit meg lehessen tudni, s igy kitünjék, vajjon az épület a neveléstani és közegészségügy kivánalmainak megfelel-e. E rajzot Pákei Lajos mérnök s Egyházi Tanácsos készitette el.

Páll Sándor kolozsvári tank. főigazgató gyengélkedése miatt, ez isk. évben főtanodánkat Dr. Finály Henrik egyetemi tanár látogatta meg, mint tank. főigazgató-helyettes. Az egyes osztályok meghallgatása s a tanszerek megvizsgálása után a tanári karral értekezletet tartott s arról jegyzőkönyv vétetett fel.

Az eddigi szokástól eltérőleg az érettségi vizsgálatra kormánybiztost közoktatási miniszter ő nagyméltósága nem vallásfelekeze-

tünkből nevezett ki, hanem Dr. Heinrich Gusztáv budapesti egyetemi tanár, bölcsészetkari dekán s magy. tud. akadémiai tagot. Nevezett kormánybiztos úgy tapintatos modora, valamint alapos szakismerete által az isk gondnokság s a tanári kar tiszteletét és szeretetét megnyerte.

Vallásközönségünk Aranykönyvében két jóltevő örökitette meg nevét ez iskolai évben. Ugyanis Kovács Dénes, bágyoni nagybirtokos, Kovács János igazgatótanár korán elhunyt 1-ső el. osztályu Árpád nevő fia emlékére kolozsvári főtanodánknál 1000 frt alapitványt tett.

Alapitó levél.

Folyó 1887-ik évben elhalt kedves keresztfiamnak — Kovács Árpádnak — az emlékére 1000, azaz: Egyezer forint alapitványt teszek 1881. Dec. 1-től kamatozó 5% magyar járadék-kölcsön kötvényben az alább irt módon:

1-ször. Az unitárius vallásközönség pénztárába beadott 1000 frt állampapir kamatjának felét 1888. Sept. 1-től kezdődőleg kapja az unitáriusok főtanodájában egy szegényebb sorsu szorgalmas és erkölcsös magaviseletü tanuló havi részletekben az igazgatóság belátása szerint.

2-or. A kamat másik részét 1900-ig, vagyis tizenkét évig, élvezzék az elhunytnak testvérei karácsoni ajándékul — tehát angyalfiában.

A kitett időn túl pedig fordittassék a nevezett főtanoda kórháza szükségleteinek, illetve szegényebb tanulók gyógyitási költségeinek a fedezésére.

3-szor. Ha idővel az állampapir átváltoztatása szükségessé válna — a hiány vagy költség kiegyenlitése a kamatokból történjék, hogy az összeg a maga valóságában maradhasson.

Bágyon, 1887. Dec. 15-én.

Kovács Dénes, m. p.

Szentmihályfalvi özv. Pap Sándorné szül. Kovács Katalin főtanodánk papnövendékei részére szintén 100 frt alapitványt tett.

Alapitó levél.

Mely szerint én alól nevem saját kezüleg leirt Kovács Katalin volt szt.-mihályfalvi unitárius pap: Pap Sándornak elmaradott özvegye, vallásközönségünk iránti hálás érzésemtől indittatva, saját nevem alatt egy 100 frtos, egy száz forintos alapitványt teszek a kolozsvári főiskolánkban tanuló papnövendékek számára, a következő feltételek alatt:

1. E 100 frt a több ilynemü kegyes alapitványokhoz hasonlólag, de mindig külön kezeltessék, a kamatja évről-évre pályadijul tüzessék ki.

2. A pályamunkák csak egyházi tárgyuak lehetnek, mint: temp lom és halotti prédikácziók, oratiók, vagy valamely ünnepély alkalmával mondandó imák, beszédek stb.

3 Az előbb irt tárgyak közül bármelyiket kitüzni mindig a püspök, mint papneveldei igazgató, joga lesz; valamint annak megbirálását s a pályadij odaitélését vagy a püspök személyesen, vagy az általa kinevezett biráló bizottság fogja végezni.

4. Ha valamely pályázat alkalmával nem találtatnék jutalomra méltó mű, akkor azon kamat mindig a tőkéhez csatolandó.

5. E jelen isk. évben a 100 frtnak a jövő október 1-től 1888. julius 1-ig esedékes kamatja már a jövő nyári vizsgára kitüzendő jutalmul.

Azontul mindig jul. 1-től számitott egy évi kamat tüzessék ki mindig a nagyvizsgák alkalmára.

Isten segedelme és áldása legyen és maradjon vallásközönségünkön, iskoláinkon az időknek végeig.

Kelt Szt.-Mihályfalván, september 15-én, 1887.

Kovács Katalin,
özv. Pap Sándorné.

Czetz Péter, áldozatkész hitrokonunk, ajándékozott ez évben is az ifjuságnak egy nemzeti szinü cashmir lobogót, melynek értéke 40 frt; 2 drb kisebbet, miknek értékök 6 frt. Fogadja e helyen is őszinte köszönetünket szives jóindulatáért.

Ő császári és apostoli királyi Felségének 1887. szept. 22—24-iki legmagasabb látogatása emlékére egy diszes rámában levő olajfestésü nagy mellképét, melyet Kőváry Endre jeles képirónk készitett, egyes hitrokonink kegyes adakozásából 75 frttal megszereztük s azt a főtanoda disztermében helyeztük el.

A legatiók száma szaporodott 5-tel. Ugyanis az árkosi, bölöni, f.-rákosi, nagy-ajtai és hévízi ekklézsiák jelentkeztek rendes legátus vitelére ünnepek alkalmával.

A tanuló-ifjuság f. évi május 31-én az igazgatóság engedélyével a „Lövölde“ helyiségében szépen sikerült majálist rendezett, melynek tiszta jövedelme 427 frt 50 kr volt. Ez összegből 213 frt 75 kr jutott az isk. kórház-alapnak; 74 frt 84 kr az ifj. olv. egyletnek; 35 frt 91 kr a papnövendékek olv. és önk. egyletének; 100 frt a „Kismező játszóhely“-alapnak.

Uj tanuló jött ez isk. évben 73; ebből 42 unitárius, 31 pedig más vallásfelekezetü.

A vasárnapi hitoktatás az alosztályuakkal a téli hónapokban ebben az évben is megtartatott Boros György tanár felügyelete alatt. A tanitást és istentiszteletet a papjelöltek s papnövendékek végezték.

Különböző intézetektől jött 141 drb „Értesitő". Egyes könyvárusok több tankönyvet küldöttek az illető szaktanároknak.

A tanuló ifjuság magaviselete általában véve jó volt.

Az egészségi állapot a kórházi kimutatásnál látható. Az isk. kórházában ápolt betegek mind felgyógyultak; de a szülői háznál két kitünő s szépreményü tanuló hunyt el. Az egyik Szabó Bertalan IV. gymn. oszt. tanuló márczius 7-én halt meg Czéczkén, typhusban; a másik Ambrus Ödön, II. gymn. oszt. tanuló márczius 14-én halt meg Kolozsvárt, szintén typhusban.

Az év folyamában az isk. igazgatóság tartott 18 ülést, melyeken a folyó ügyek elintézése mellett tanári értekezletek is voltak az öszhangzatos tanitást, az ifjuság előmenetelét és fegyelmét illetőleg.

A félévi, érettségi és papi szigorlatra az E. K. Tanács által kinevezett bizottság meleg érdeklődéssel vett részt a vizsgálatokon, különösen annak buzgó elnöke, Berde Mózes egyh. Tanácsos atyánkfia. Továbbá kötelességemnek ismerem kiemelni főtanodánk érdemes és derék felügyelő gondnokait: Dr. Brassai Sámuelt, P. Horváth Kálmánt és Kőváry Lászlót, kik rendkivüli buzgalommal s nagy érdeklődéssel kisérik intézetünk minden mozzanatát. Nem tehetem, hogy fel ne emlitsem nsgs. dr. Heinrcih Gusztáv kormánybiztos urnak, az érettségi vizsgálat végeztével tett amaz elismerő nyilatkozatát: „hogy ő már sok tanintézetnél volt vizsgálóbiztos, de sehol se találta azt az igazi buzgóságot, szakismeretet, mint a minőt az unitárius főtanoda világi f.-gondnokainál tapasztalt; kik eleitől fogva végig folytonosan jelen voltak a vizsgálatokon, s a tanuló ifjuság mivelődhetését úgy szellemileg, mint anyagilag elősegitik.

Az „Olv. Önk. Egylet" zárünnepélyét nagyszámu közönség jelenlétében junius 17-én tartotta meg az „Apolló-kör" közreműködésével. Az ünnepély minden darabja igen jól sikerült, melyért az elismerés Oberti B. János zene- és énektanárt illeti, ki igazi odaadással tanította a Harmoniát. Különösen szép tette az, hogy az Apolló-kört, melynek tagjai csak magukra tanultak, minden díj nélkül vezette s buzditotta a zenében való önképzésre.

Az isk. év ünnepélyes bezárása junius 23-án d. e. volt, mely alkalommal Kőváry László isk. f.-gondnok intéze t beszédet az ifjusághoz az érdemsorozat felolvasása előtt. Az érdemsorozat felolvasása, jutalmak kiosztása és az évi jelentés megtétele után az igazgató tartott zárbeszédet.

XVII. Figyelmeztetés az 1888—89-ik tanévet illetőleg.

1. Az iskolai év szeptember 1-én kezdődik.

2. A beiratások szeptember 3. és 4-ik napjain eszközölhetők a főtanoda helyiségében, a 29-ik számu igazg. teremben.

3. A tanodába először belépendő felosztályu tanuló: bizonyitványaival, keresztlevelével személyesen; az alosztályu: szülői, gyámja vagy ezek megbizottja kiséretében köteles az igazgatónál jelentkezni s ott születési évét és helyét pontosan bejelenteni.

4. Az elemi vagy gymnasialis osztályba lépendő tanulók szabályszerü bizonyitvány vagy ennek hiányában felvételi vizsgálat alapján vétetnek fel az illető osztályba, még pedig az elemi osztályba lépni akarónak legalább 6, a gymnasialis osztályba pedig 9 évesnek kell lennie.

5. Az elégtelen osztályzatu bizonyitványnyal jelentkezők nem vétetnek fel.

6. Az ágyhely-dijon kivül a többieket az egész isk. évről előre kell befizetni.

7. A kik az iskolában benlakást akarnak nyerni, ebbeli szándékukat szeptember 3-ig az igazgatónál jelentsék be.

8. A javitó érettségi vizsgálat aug. 28-án, a felvételi-, pót- és javitó vizsgálatok szeptember 5-én és 6-án ejtetnek meg.

9. Az ösztöndijak elnyerése végett a folyamodásokat keresztlevéllel, isk. és szegénységi bizonyitványokkal felszerelve, szept. 15-ig az isk. igazgatósághoz kell beadni.

10. Tudósitó könyvét minden tanuló köteles bemutatni az igazgatónak, mert különben nem vétetik fel.

11. A tanulók ruháiknak és könyveiknek a szülők vagy gyámok által láttamozott leltárát beiratások alkalmával az igazgatónak bemutatni tartoznak.

12. A belépő tanulók az 1887. évi XXII. t.-cz. értelmében a beiratás alkalmával tartoznak bemutatni az újra-óltási bizonyitványt.

13. Az 1889-ik évben papi szigorlatra irásbeli dolgozatokra feladatok:

a) Pál apostól tana a Krisztus személyéről a római és korinthusi levelek alapján.

b) A confirmatió fontossága és a lelkésznek e körüli kötelességei.

Mindkét dolgozat 1889. január 31-én beadandó a püspöki hivatalhoz.

14. A lakszobákban vas-ágyak vannak berendezve.

Az ágyak használati dija:

a) Egy teljes ágyért két fiókkal = ... 4 frt.
b) Egy oly ágyért, mely alatt karikás ágy is van egy fiókkal = ... 3 frt.
c) Egy karikás ágyért egy fiókkal = ... 1 frt 15 kr.

E szerint faágyat és ládát nem szabad hozni.

KOVÁCS JÁNOS,
igazgató-tanár.

B) TORDAI KÖZÉPTANODA ÉS ELEMI ISKOLA.

E középtanodánk, a mint az a mult évekről kiadott Értesitőkben közölve volt, az állam és egyházunk között kötött szerződés alapján, polgári iskolává alakittatott át azon kikötéssel, hogy a klassikus nyelveket az Egyház a gymnasiális tantervnek megfelelő mértékben adathassa elő, ha ez tán a polg. iskolai tanterv rovására történik is.

Részletes jelentést adni ez intézetről felesleges, mert minden évben külön „Értesitő“ jelenik meg róla. Ez alkalommal tehát szorosan véve csak azon ügyek előadására szoritkozunk, melyekre Egyházunk fenhatósága a szerződésben biztosittatott.

I. Főfelügyelet.

Az iskola feletti főfelügyeletet gyakorolja az „Egyházi Főtanács“, közvetlen pedig a Kolozsvárt székelő „Egyházi képviselő Tanács.“

II. Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Felügyelő gondnok: Szigethi Sándor, Veress Dénes alispán.

Tagok: Albert János, Májai István, Székely Miklós, Csegezi Mihály, Varga Dénes pénztárnok, jegyző és könyvtárnok; Pálfi Károly igazgató és előadó.

Végrehajtó közegek.

Pálfi Károly, igazgató.
Péter János, isk. főnök.

III. A tanitók és az általok kezelt tárgyak megnevezése.

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Tárgy	Középiskola V.	IV.	III.	II.	I.	Elemi iskola 1	2	3	4	Heti órák összege	
1	Albert János	Latin	4	4	—	—	—	—	—	—	—	9	Pap és tanár
		Erkölcstan	1	1	—	—	—	—	—	—	—		
2	Iszlai Márton	Torna	—	—	—	—	—	1	1	1	1	19	Kántor-tanitó
		Vall. ének	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
		Irás	—	—	—		—	—	—	1	1		
		1—2 oszt. tantárgyai	—	—	—	—	—	15	15	—	—		
3	Pálfi Károly		—	—	—	—	—	—	—	—	—		Igazgató, az ig. gyülések előadója
4	Péter János	Vallás a 4-ik oszt. tantárgyai	—	—	1	—	—	—	—	—	—	17	Iskola-főnök
			—	—	—	—	—	—	—	—	16		
5	Sárosi József	Vallás a 3-ik oszt. tantárgyai	—	—	—	1	1	—	—	—	—	18	Köztanitó
			—	—	—	—	—	—	—	16	—		
6	Varga Dénes	Latin	—	1	4	4	4	—	—	—	—	18	Tanár
		Görög	5	—	—	—	—	—	—	—	—		
7	Nagy Gyula	Rajz	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	Tanár

IV. Tanterv.

A középiskolai tárgyak tanterve ugyanaz, a mi a kolozsvári főtanoda megfelelő osztályaiban; az elemi iskola tanterve szintén megegyezik a kolozsvári elemi iskola tantervével. Ezek részletezése tehát felesleges.

V. Statistikai adatok.

a) **A polgári iskolával egyesitett középtanodában.**

Osztályok	Felvétetett	Nemzetiség			Valláś							Év végéig maradt	Eltávozott	Meghalt	Vizsgázott	Kitünő	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Több ideig beteg volt	Latin nyelvet tanult	Fizető	Mentes	Ösztöndijas	Bejáró	Benlakó
		Magyar	Német	Román	R. kath.	G. kath.	G. kel.	Ev. ref.	Lutheránus	Unitárius	Mózes v.																
V.	7	6	1	—	—	—	—	3	1	3	—	6	—	1	6	—	3	1	2	—	2	5	2	5		4	3
IV.	8	7	—	1	1	1	—	3	—	3	—	8	—	—	8	1	3	3	1	—	—	8	4	4	3	5	3
III.	18	15	—	3	2	3	—	4	1	7	1	18	—	—	18	2	2	8	5	1	—	11	14	4	—2	10	8
II.	26	21	—	5	2	5	1	9	—	8	1	25	1	—	25	—	6	10	5	5	1	16	18	8	1	19	8
I.	46	39	—	7	7	4	3	17	1	13	1	44	2	—	44	1	4	15	12	11	1	28	25	21	2	27	19
Összesen :	105	88	1	16	12	13	4	36	3	34	3	101	3	1	101	4	18	37	25	17	4	68	63	42	8	65	40

b) **Elemi iskola.**

Osztályok	Felvétetett	Nemzetiség			Valláś							Év végén maradott	Eltávozott	Meghalt	Vizsgázott	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Több ideig beteg volt	Fizető	Mentes	Ösztöndijas
		Magyar	Német	Román	Unitárius	Ev. ref.	Evang.	R. kath.	G. kath.	G. keleti	Mózes v.												
4	15	15	—	—	5	4	—	5	—	—	1	12	3	—	12	4	4	3	1	4	13	2	—
3	21	19	—	2	6	4	—	8	1	1	1	20	1	—	20	10	7	2	1	3	20	1	2
2	18	13	—	5	6	4	1	2	4	1	—	17	1	—	17	11	2	4	—	2	15	3	—
1	11	10	—	1	2	4	1	2	2	—	—	11	—	—	11	7	2	2	—	1	11	—	1
Összesen :	65	57	—	8	19	16	2	17	7	2	2	60	5	—	60	32	15	11	2	10	59	6	3

VI. Az elemi oszt. tanulók névsora.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
4-ik elemi osztály.			
Végh Kálmán	ev. ref.	1878	Szilágy-Somlyó.
Biluska Gerő	róm. kath.	1877	Torda.
Nagy Gyula	ev. ref.	1878	Torda.
Dézsi Vilmos	unitárius	1875	Szt.-Mihályfalva.
Fülöp Mózes	unitárius	1875	Szt.-Mihályfalva.
Jóna Lajos	ev. ref.	1876	M.-Kook
Marcell Géza	róm. kath.	1878	Torda.
Neuhold Vilmos	„	1878	Vinga.
Veress Béla	unitárius	1876	Torda.
Vézel Lajos	Mózes vall.	1878	Torda.
Tóth Sándor	unitárius	1874	Szind.
Gálfi Zsigmond	„	1875	Mészkő.
Csath Béla	róm. kath.	1877	M.-Ludas.
Amberboj Emil	„	1876	Torda.
Tóth Samu	ev. ref.	1874	Torda.
Összesen: 15.			
3-ik elemi osztály.			
Jakab Nándor	ev. ref.	1879	Torda.
Horváthi Zoltán	„	1879	Torda.
Radó Mózes	unitárius	1878	Torda.
Szentpéteri Andor	róm. kath.	1880	Torda.
Darkó Gyula	unitárius	1878	Torda.
Gál Zsigmond	„	1879	Torda.
Szilvási Alajos	róm. kath.	1879	Alsó-Kubin.
Sükösd Jenő	ev. ref.	1878	Egerl egy.
Bán József	„	1879	M.-Vásárhely.
Gálfi Ferencz	unitárius	1877	Mészkő.
Gombos László	róm. kath.	1879	Torda.
Hamari Géza	„	1879	Torda.
Folyovich János	„	1878	Torda.
Sándor Géza	„	1877	Torda.
Klúg Elemér	unitárius	1876	Torda.
Frenkel Dávid	Mózes vall.	1878	Torda.
Gerendi Sándor	unitárius	1877	Torda
Petrikás Emil	görög kath.	1879	Dombró.
Lépter Rezső	róm. kath.	1878	Torda.
Amberboj Albert	„	1878	Torda.
Kifa János	görög kel.	1879	Torda.
Összesen: 21.			

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
2-ik elemi osztály.			
Báró Kemény Pál	ev. ref.	1880	Torda.
Kovrig János	róm. kath.	1879	Torda.
Kis János	ev. ref.	1875	Torda.
Kriza József	unitárius	1879	Toroczkó.
Kleinhempel József	Evang.	1878	Torda.
Anton Rudolf	g. kath.	1880	Bécs.
Veress Gyula	unitárius	1879	Torda.
Balassa Vilmos	ev. ref.	1879	Alamor
Blázsej Endre	róm. kath.	1879	Torda.
Czakó László	unitárius	1880	Torda.
Vlász János	g. kath.	1880	Detrehen.
Halmágyi László	unitárius	1877	Mészkő.
Koltor Sándor	g. keleti	1879	Ar.-Lóna.
Mészáros Lajos	g. kath.	1879	Torda.
Czigerian Emil	„	1879	Torda.
Pásztor Gyula	ev. ref.	1877	Torda.
Ravai Miklós	unitárius	1875	Torda.
Skorka György	„	1876	Torda.
Összesen: 18.			
1-ső elemi osztály.			
Solymosi Ernő	ev. ref.	1881	Radna.
Kónya Rezső	„	1880	Jássi.
Darkó Aladár	unitárius	1877	Torda.
Nagy Zsigmond	ev. ref.	1881	Torda.
Lázár Jenő	g. kath.	1881	Erzsébetváros.
Gombos József	róm. kath.	1881	Torda.
Filesz Bandi	evang.	1881	N.-Enyed.
Gegesi József	ev. ref.	1880	Torda.
Budai Andor	róm. kath.	1881	M.-Ludas.
Sztojka János	g. kath.	1880	Vajdaszeg.
Gerendi Mózes	unitárius	1877	Torda.
Összesen: 11.			

VII. Iskolai közlemények.

a) Ösztöndijak.

Az áldott emlékezetü Koncz János alapitványának kamataiból havonként 2—2 frt segélyben részesültek a következő tanulók:

1. Szathmári Pál V. o. t. Kövendről. 2. Fodor Máté V. o. t. Rákosról. 3. Fodor Gyula IV. o. t. Bágyonból. 4. Simonfi Márton IV. o. t. Bágyonból. 5. Pálfi Ferencz II. o. t. Várfalváról. 6. Létai József I. o. t. Rákosról. 7. Szép Tamás I. o. t. Bágyonból. 8. Radó Mózes 3. el. o. t. Tordáról. 9. Darkó Gyula 3. o. t. Tordáról. 10. Gerendi Mózes 1. el. o. t. Tordáról. 11. Gerendi Mózes helyett febr. 1-től kezdve Pálfi Márton IV. o. tanuló Várfalváról.

b) Javadalmak.

A tanitványoktól kapott készpénz jövedelem mintegy 1000 frt volt, 5 kosztos tanitvány csak 100 frtjával számitva 500 frt. A stipendium 200 frt. A szolgák fizetése 100 frt. A köztanitók részére fennhagyott tordai legatio jövedelme mintegy 90 frt. A javadalom összege tehát, melyben a köztanitók és tanulók részesültek, mintegy 1890 frtra tehető.

Jótékonyságot gyakoroltak az intézettel szemben: Tek. Szigethi Sándor felügyelő-gondnok ur, a ki egy szegény tanulót teljes ellátásban részesitett. A gymnasiumi igazgatóság és a polg. isk. gondnokság 42 tanulót részesitett tandijmentességben. A polg. isk. gondnokság 18 tanulót látott el tankönyvekkel.

Dr. Szentpéteri Lajos megyei főorvos ur a beteg tanulókat ingyen gyógykezelte.

c) Könyvtár és egyletek.

Az intézet könyvtárában a mult iskolai év végén 2300 drb. mű volt; ez évben szaporodott 57 drbbal. Van tehát jelenleg a könyvtárban 2357 drb mű. A könyvtár részére a következő szaklapok és folyóiratok jártak: 1. Az Országos Középisk. Tanáregyesület Közlönye. 2. Egyetemes Philologiai Közlöny. 3. Prot. Egyh. és isk. lap. 4. Budapesti Szemle. 5. Ker. Magvető. 6. Az akadémia könyvkiadó vállalatának kiadványaiból a történelmi és szépirodalmi rész. 7. A term.-tud. könyvkiadó vállalat kiadványai. 8. Magyar nyelvőr. 9. Az Osztrák-Magyar Monarchia leirása.

A gymnasialis és polg. irányu tanulók együttesen „Önképzőkört“ alkottak Benkő Gyula tanitó vezetése alatt. Az „Önképzőkör“ minden szombaton d. u. 5—7 óráig gyülést tartott, melynek tárgyai felolvasások, szavalatok és ezeknek megbirálása voltak.

d) Az iskola összes jövedelme és kiadása.

Az intézet jövedelmét a szindi jószág haszonbére, iskola-tartozások és tőkepénzek kamatai teszik. Az 1887-dik évi bevétel volt 2267 frt 4 kr. A kiadás 1690 frt 13 kr. Pénztári maradék tehát 576 frt 91 kr. A tanárok és tanitók fizetését a közpénztár fedezi a Varga Dénes tanár fizetésének felén kivül, mely összeg az iskolai pénztárból fedeztetik.

VIII. Vegyes közlemények.

1. Az iskola 1887. szeptember 6-án nyittatott meg és 1888. junius 30-dikán záratott be ünnepélyesen. A megnyitáskor Pálfi Károly igazgató mondott alkalmi beszédet, a bezáráskor, minthogy Pálfi Károly betegsége miatt jelen nem lehetett, Májai István helyettes igazgató.

2. Közvizsgálat kétszer tartatott: a) az első félévben 1888. január 31., február 1 ső és 2-dik napjain. Ez alkalommal a felsőbb osztályokban a tanulók csak a vallásos énekből és a gymnasialis tárgyakból: latin, görög nyelvtanból és vallásból tettek vizsgát. b) A második félévben junius 22—30 napjain. Még pedig 22—25 a gymnasialis és elemi iskolai tantárgyakból, 26—38. a polg. isk. tantárgyaiból. A Mltsgs. E. K. Tanács mind a két vizsgához biztosoknak Szigethi Sándor elnöklete alatt Barla Domokos, Nagy Olivér, Veress Károly és Székely Miklós atyánkfiait nevezte ki.

3. A közvizsgák alkalmával kiosztott jutalmak:

Az áldott emlékezetü Fejér Márton alapitványából a szép és helyesirás jutalmát, egy drb 1 frtos tallért, Simonfi Márton IV-ik osztályos tanuló nyerte el.

4. A zárünnepen kihirdettetett a jövő tanév beiratási ideje és a tandijmennyiség.

5. A tanitó-testület havonként értekezletet tartott, melyen mindenik tanitó irásbeli jelentést tett az addig feldolgozott és a jövő gyülésig feldolgozandó tananyagról. Ez intézkedés által a tananyag czélszerü beosztása és a tanitás egyöntetüsége lett elérve.

6. A tanuló-ifjuság magaviselete jó volt, az egészségi állapot is ez évben kedvezőnek mondható. Egyetlen egy haláleset fordult elé, meghalt ugyanis Veress József V. o. tanuló, kinek elvesztését ugy tanitói, mint tanulótársai sokáig fogják fájlalni, minthogy a néhai egyike volt a legjobb és legtehetségesebb tanulóknak.

7. A tanitói karban következő változások történtek: Ürmösi Sándor isk. főnök Tarcsafalvára pappá neveztetvén ki, helyét a Mltgs. E. K. Tanács Péter János papjelölttel töltötte be.

8. A jövő $188^{8}/_{9}$-ik tanévre a beiratások szeptember 1—5 eszközöltetnek. A tanév ünnepélyes megnyitása szeptember 6-án lesz.

Torda, 1888. junius 30-án.

Májai István,
h. igazgató.

C) A SZÉKELY-KERESZTURI KÖZÉPTANODA.

I. Főfelügyelet.

Az iskola feletti főfelügyeletet gyakorolja az „Egyházi Főtanács“; közvetlen pedig a Kolozsvárt székelő „Egyházi Képviselő Tanács“.

II. Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Felügyelő gondnokok: Tarcsafalvi Pálffy Dénes, földbirtokos.
„ „ „ Báró Orbán Balázs, országgyülési képviselő és a M. T. Akadémia levelező tagja.

Előadó: Sándor János, igazgató.
Jegyző: Péterfi Lajos.
Tagjai a tanárok s a helybeli néptanitó: Katona Sándor.

III. Tanári és tanitói személyzet s az általuk tanitott tantárgyak megnevezése osztályonként.

Sorszám	Tanár v tanitó neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma heten-ként	Órák száma összesen	Észrevételek
1	László József, r. tanár.	1871	Latinnyelv	V.	4	18	A IV-ik osztály főnöke
			„	IV.	5		
			„	III.	5		
			Németnyelv	III.	4		
2	Sándor János, r. tanár.	1872	Mennyiségtan	V.	3	14	Igazgató és a középtanoda könyvtárnoka
			„	IV.	3		
			„	III.	2		
			„	II.	3		
			„	I.	3		
3	Gombos Sámuel, r. tanár.	1872	Magyarnyelv	V.	3	16	Az V-ik osztály főnöke és a középtanoda pénztárnoka.
			„	IV.	3		
			„	III.	3		
			Németnyelv	V.	3		
			„	IV.	4		

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma heten-ként	Órák száma összesen	Észrevételek
4	**Barabás Lajos**, r. tanár.	1875	Vallás „ „ Görögnyelv Magyar tört.	IV. V. III. I. II. V. IV.	1 1 1 5 2	10	A III-ik osztály főnöke és az ekklézsia papja.
5	**Barabás József** okleveles tanár.	1878	Term.-rajz „ Földrajz „ „ Természettan	V. IV. III. II. I. III.	3 3 3 3 3 2	17	A II. osztály főnöke. A természettár őre.
6	**Péterfi Lajos**, ideigl. tanár.	1887	Latin nyelv „ Magyarnyelv „	II. I. II. I.	6 6 4 4	20	Az I-ső osztály főnöke és igazgatósági jegyző.
7	**Fekete Domokos**, köztanitó.	1887	Vallás Magyarnyelv Számtan Földrajz Term.-rajz Szépirás „ „	elők. oszt. „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ II. I.	2 5 3 3 2 2 2 2	21	Az előkészitő osztály főnöke, isk. főnök.
8	**Katona Sándor**	1863	Vallásos ének „ Hangjegyism. Műének	I. II. elők. III. IV. V. I. II. III. IV.	2 2 1 1	6	Az ekklézsia kántora és néptanitó.
9	**Felméri Mózes**	1873	Szabadk. rajz Mértani rajz „ „ „ „ „ „	V. IV. III. II. I.	1 2 3 3 3	12	Állami tanitóképző intézeti rajz és irástanár.

Megjegyzés. A tanterv ugyanaz, a mi kolozsvári főtanodánkban a megfelelő osztályokban.

IV. A tanulók névsora az osztályozás eredménye szerint az $188^{7}/_{8}$-ik iskolai évben.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
V. gymn. osztály.			
Máthé István	unitárius	1871	Városfalva.
Péterfi Albert	„	1872	N.-Ajta.
Deák Ferencz	„	1873	F.-Váralya.
Deák Izsák	„	1873	F.-Váralya.
Bedő Ferencz	„	1871	S.-Kőrispatak.
Ráducz Jeremiás	g. keleti	1870	Olt-Felek.
Rafaj Dániel	unitárius	1871	Bözöd.
Németh Ödön	„	1872	Csekefalva.
Filep Zoltán	„	1871	Ikland.
Varga Béla	„	1870	H.-Szt.-Péter.
Ádám Benedek	„	1872	Bözöd.
Huszár Zoltán.*	róm. kath.	1871	Sz.-Udvarhely.
Összesen: 12.			
IV. gymn. osztály			
Balázs Ferencz	unitárius	1871	Csehédfalva.
Sófalvi Gyula	„	1872	Csehédfalva.
Varga Lajos	ev. ref.	1872	N.-Ajta.
Ganea Mihály	gör. kel.	1870	N.-Bun.
Lárga Miklós	„	1870	Héjasfalva.
Dimén Mózes	unitárius	1871	Uj-Székel.
Vas Miklós	„	1873	H.-Keményfalva.
Fichtacher János	róm. kath.	1873	Sz.-Kesztúr.
Karda Sándor	unitárius	1870	B.-Kőrispatak.
Benkő János	„	1872	K.-Solymos.
Vég Ferencz	„	1872	Tordátfalva.
Gyöngyösi Gábor	„	1872	Kálnok.
Viola Miklós	róm. kath.	1873	Sz.-Keresztúr.
Cseh Lajos	unitárius	1873	Szt.-Gericze.
Geréb Ádám	„	1873	A.-Boldogfalva.
Szabó Dénes	„	1872	H.-Almás.
Lőrincz Dénes	„	1873	H.-Keményfalva.
Péterfi Gyula	„	1873	Recsenyéd
Kedei Dénes	„	1871	Ráva.
Szabó Mózes	„	1870	H.-Almás.
Török Domokos	„	1871	Csekefalva.

A *-gal jelöltek évközben kimaradtak.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Simon Balázs	ev. ref.	1874	Martonos.
Lőrinczi Domokos	unitárius	1872	Szt.-Abrahám.
Klein Sámuel	Mózes. vall.	1873	Sz.-Keresztúr.
Kis László	unitárius	1871	M.-Sáros.
Összesen: 25.			
III. gymn. osztály.			
Katona Sándor	unitárius	1875	Sz.-Keresztúr.
Veres Gábor	„	1874	Sz.-Keresztúr.
Reichert Károly	róm. kath.	1872	Héviz.
Horváth János	ev. ref.	1875	Sz.-Keresztúr.
Porea Ödön	g. kath.	1873	Tür.
Geiger János	ágostai hitv.	1874	Kund.
Mátéfi Ferencz	unitárius	1873	Sz.-Ábrahám.
Brendus Miklós	görög-kel.	1871	Czelina.
Gidáli Izidor	Mózes vall.	1874	Veczke.
Éltető Lajos	ev. ref.	1874	Sz.-Keresztúr.
Kovács István	unitárius	1872	Ujszékel.
Csegezi Árpád	„	1874	Héjasfalva.
Ádám Aladár	„	1873	Bözöd.
Jodál Rezső	ev. ref.	1875	M.-Fráta.
Csiki György	unitárius	1873	Ádámos.
Firtos Lajos	„	1874	A.-Benczéd.
Összesen: 16.			
II. gymn. osztály.			
Barabás József	unitárius	1876	Sz.-Keresztur.
Veres Árpád	róm. kath.	1875	Sz.-Keresztur.
Felméri István	ev. ref.	1875	Sz.-Keresztur.
Varga Dénes	unitárius	1873	Szt.-Mihály.
Major Sándor	„	1875	Csekefalva.
Székely Ferencz	„	1875	H.-Szt.-Péter.
Pösig Venczel	róm. kath.	1875	Sz.-Keresztúr.
Incze Bandi	„	1875	Erzsébetváros.
Katona Endre	unitárius	1876	Sz.-Keresztúr.
Kozma Gyula	„	1876	Csehédfalva.
Sándor Viktor	ev. ref.	1876	Sz.-Keresztur.
Vida Géza	unitárius	1875	Kénos.
Kis Jenő	„	1875	Uj-Székel.
Nagy Béla	ev. ref	1876	Sz.-Keresztur.
Benczédi Ferencz	unitárius	1873	Benczéd.
Rácz Sándor	ev. ref.	1875	Sz.-Keresztur.

Neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Kovács Péter	unitárius	1876	Uj-Székel.
Sándor Aurél	ev. ref.	1875	Sz.-Keresztur.
Összesen: 18.			
I. gymn. osztály.			
Máté Béla	unitárius	1876	H.-Ujfalu.
Ferenczi Kálmán	„	1877	Medesér.
Horváth Gábor	ev. ref.	1875	Sz.-Keresztur.
Jánovics Ilia	görög kel.	1874	N.-Bun.
Balázs Lajos	ev. ref.	1875	A.-Boldogfalva.
Zoltán Árpád	unitárius	1875	Héviz.
Varró Elek	ev. ref.	1876	Fiatfalva.
Pál János	unitárius	1874	Medesér.
Bedő Árpád	„	1875	Tordátfalva.
Szász Domokos	„	1876	Kobátfalva.
Mánta György	görög kel.	1872	Keresd.
Derzsi István	unitárius	1876	Dézsfalva
Kibédi Zsigmond	ev. ref.	1876	N.-Kede
Kis Jakab	unitárius	1876	Sz.-Ábrahám
Dombi Géza	„	1876	H.-Szt.-Márton
Sipos Gyula	„	1875	Ürmös
Lőrinczi Mihály	„	1885	Fiatfalva
Muszták Béla	ev. ref.	1876	Sz.-Keresztur
Sófalvi József	unitárius	1876	„
László Áron	„	1876	Fiatfalva
Szentannai Sámuel	„	1876	Szt.-Miklós
Máté Zsigmond	„	1874	Vargyas
Györfi Lajos	ev. ref.	1876	Sz.-Keresztur
Burszán Mózes	unitárius	1876	Fiatfalva
Fazakas János	„	1874	Héviz
Hadházi Béla	„	1875	Muzsna
Sebesi Miklós	ev. ref.	1874	Rugonfalva
Ráduj Dénes	g. kel	1873	Szász-Nádas
Barabás György	„	1871	O.-Andrásfalva
Méhész János	„	1872	„
Zsakó Kálmán	unitárius	1877	Pipe
Bálint Domokos*	„	1875	F.-Várallya
Lőrinczi Mihály*	„	1875	Fiatfalva
Összesen: 33.			
Előkészitő osztály			
Márkos Albert	unitárius	1878	Tarcsafalva
Kis László	„	1878	A. Boldogfalva

A tanuló neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Gombos János	unitárius	1878	Sz-Keresztur
Miklós Jenő	„	1878	Sz.-Mihály
Veres Béla	„	1878	K.-Kadács
Kovács Miklós	„	1877	Kobátfalva
Demeter Domokos	„	1875	M.-Zsákod
Miklósi Gábor	„	1876	Gagy
András Zsigmond	„	1876	F.-Váralya
Bodó Mihály	„	1877	Sz.-Ábrahám
Andrási Sándor	„	1878	F.-Váralya
Török József	„	1876	Csekefalva
Kálnoky Domokos	róm. kath.	1876	Sz.-Keresztur
Hadházi Jenő	unitárius	1877	Muzsna
Ferenczi András	ev. ref.	1878	Kobátfalva
Máté Albert	unitárius	1879	Recsenyéd
Keresztes János	ev. ref.	1876	Uj-Székel
Lőrinczi Mihály	unitárius	1877	Sz.-Ábrahám
Gál Dénes	„	1875	Sz.-Gericze
Lőrinczi Kálmán	„	1879	Uj-Székel
Kis Árpád	„	1879	M.-Sáros.
Összesen: 21.			

A tanuló neve	Vallása	Születési	
		éve	helye
Gombos János	unitárius	1878	Sz-Keresztur
Miklós Jenő	„	1878	Sz.-Mihály
Veres Béla	„	1878	K.-Kadács
Kovács Miklós	„	1877	Kobátfalva
Demeter Domokos	„	1875	M.-Zsákod
Miklósi Gábor	„	1876	Gagy
András Zsigmond	„	1876	F.-Váralya
Bodó Mihály	„	1877	Sz.-Ábrahám
Andrási Sándor	„	1878	F.-Váralya
Török József	„	1876	Csekefalva
Kálnoky Domokos	róm. kath.	1876	Sz.-Keresztur
Hadházi Jenő	unitárius	1877	Muzsna
Ferenczi András	ev. ref.	1878	Kobátfalva
Máté Albert	unitárius	1879	Recsenyéd
Keresztes János	ev. ref.	1876	Uj-Székel
Lőrinczi Mihály	unitárius	1877	Sz.-Ábrahám
Gál Dénes	„	1875	Sz.-Gericze
Lőrinczi Kálmán	„	1879	Uj-Székel
Kis Árpád	„	1879	M.-Sáros.
Összesen: 21.			

V. ÁLTA

STATISTIKAI

az 1887—88-ik tanévről a székely-

Tanfolyam	Osztály	Felvétetett év elején	Évközben	A tanév bezártakor volt	Nemzetiség szerint			Vallás szerint							Élet-		
		Rendes	Kilépett	Rendes	Magyar	Oláh	Német	Unitárius	Ev. ref.	R. kath.	G kel.	G. kath.	Ágost.	Mózes v	8 éves	9 éves	10 éves
A gymnasiumban	I. gymn. oszt.	33	2	31	28	5	—	21	7	—	5	—	—	—	—	—	2
	II. gymn. oszt.	18	—	18	18	—	—	10	5	3	—	—	—	—	—	—	—
	III. gymn. oszt.	16	—	16	13	2	1	8	3	1	1	1	—	1	—	—	—
	IV. gymn. oszt.	25	—	25	23	2	—	18	2	2	2	—	—	1	—	—	—
	V. gymn. oszt.	12	1	11	11	1	—	10	—	1	1	—	1	—	—	—	—
	Összesen :	104	3	101	93	10	1	67	17	7	9	1	1	2	—	—	2
	Előkészitő oszt.	21	—	21	21	—	—	18	2	1	—	—	—	—	1	4	8
Az egész együtt	A gymnasiumban	104	3	101	93	10	1	67	17	7	9	1	1	2	—	—	2
	Az előkészitőben	21	—	21	21	—	—	18	2	1	—	—	—	—	1	4	8
	Összesen :	125	3	122	114	10	1	85	19	8	9	1	1	2	1	4	10

LÁNOS
KIMUTATÁS
kereszturi unitárius középtanodánál.

kor szerint							Születési helyük szerint										Osztályozás eredménye				Vizsgát tett	Vizsg. nem tett	Előmenetelök szerint	
11 éves	12 éves	13 éves	14 éves	15 éves	16 éves	17 éves	Udvarhelym.	K.-Küküllőm.	N.-Küküllőm.	Háromszékm.	M.-Tordam.	Sz.-Dobokam.	Szebenm.	A.-Fehérm.	Vidéki	Helybeli	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Rendes	Rendes	Haladók	Ismétlők
13	9	5	1	2	1	—	25	4	4	—	—	—	—	—	29	4	4	8	9	9	30	1	25	5
6	10	—	2	—	—	—	17	1	—	—	—	—	—	—	9	9	5	8	5	—	18	—	18	—
—	3	5	5	2	1	—	9	2	3	—	—	1	—	1	12	4	3	3	5	5	16	—	13	3
—	—	1	9	6	4	5	19	2	1	2	1	—	—	—	22	8	2	7	14	2	25	—	23	2
—	—	—	3	2	5	2	8	—	—	2	1	—	1	—	12	—	2	3	6	—	11	—	11	—
19	22	11	20	12	11	7	78	9	8	4	2	1	1	1	84	20	16	29	39	16	100	1	90	10
7	1	—	—	—	—	—	19	1	—	—	1	—	—	—	19	2	5	12	4	—	21	—	17	4
19	22	11	20	12	11	7	78	9	8	4	2	1	1	1	84	20	16	29	39	16	100	1	90	10
7	1	—	—	—	—	—	19	1	—	—	1	—	—	—	19	2	5	12	4	—	21	—	17	4
26	23	11	20	12	11	7	97	10	8	4	3	1	1	1	103	22	21	41	43	16	121	1	107	14

VI. A tanuló ifjuság segélyezése.

A téli vizsgálat alkalmával.

a) A Raffaj Károly adományából Katona Endre II. oszt. tanulónak 4 frt.

b) Mártonffy Gergelyné, Koncz Juliánna-alapból: Ferenczi Kálmán I. oszt., Máté Béla I. oszt. és Sófalvi Gyula IV. oszt. tanulók fejenként 20 frt 34 krt.

c) Az Augusztinovics Sámuel-alapból: Deák Ferencz és Bedő Ferencz V. oszt., Karda Sándor, Dimén Mózes és Benkő János IV. oszt., Katona Sándor és Veres Gábor III. oszt., Vida Géza II. oszt., Zoltán Árpád, Bedő Árpád, Pál János és Szász Domokos I. oszt. tanulók egyenként 3 frt 50 krt.

A nyári vizsgálat alkalmával.

d) Mártonffy Gergelyné-alapból: Balázs Ferencz és Vas Miklós IV. oszt. és Varga Dénes II. oszt. tanulók fejenként 20 frt 34 krt.

e) Ágoston István-alapból: Deák Izsák és Raffaj Dániel V. oszt. tanulók fejenként 10 frtot. Német Ödön V. oszt., Filep Zoltán és Ádám Benedek V. oszt., Dimén Mózes, Benkő János és Gyöngyösi Gábor IV. oszt., Veres Gábor III. oszt., Barabás József és Benczédi Ferencz II oszt., Zoltán Árpád, Pál János és Bedő Árpád I. oszt. tanulók fejenként 5 frtot és Geréb Ádám IV. oszt. tanuló 4 frtot.

f) Orbán Balázs-alapból: Bedő Ferencz V. oszt., Fichtacher János IV. oszt., Brendus Miklós III. oszt., Katona Endre II. oszt. és Szász Domokos I. oszt. tanulók fejenként 6 frtot.

g) Botta Györgyné, Koncz Klára-alapból: Deák Ferencz V. oszt. tanuló 20 frtot.

h) Fejér Márton-alapból a szépirásért: Reichert Károly III. oszt. tanuló 1 frtot.

i) Sándor Jolán-alapból: Végh Ferencz IV. oszt. tanuló 3 frtot.

k) Raffaj Károly adományából: Karda Sándor IV. oszt. tanuló 4 frtot.

l) Tisztiügyész Pálfi Ferencz 1 darab császári arany adománya Katona Sándor III. oszt. tanulónak adatott.

m) A székely-egyleti első takarékpénztár ez évi nagy gyülésen 25 frtot ajándékozott iskolánkhoz egy jó igyekezetü és magaviseletü

szegény székely fiu részére segélyképpen. Ez Máté István V. oszt. tanulónak adatott.

n) Az udvarhelymegyei takarékpénztár hasonlóan 25 frtot ajándékozott s az Péterfi Albert V. oszt. tanulónak adatott.

Ez adományokért az igazgatóság szives köszönetét fejezi ki e helyen is.

o) Bedő Sándorné, Bereczky Mária-alapból köztanitói fizetés pótlék czimen 14 frt 64 kr.

p) A Koncz János alapból 10 tanuló kapott havonként 2—2 frtot segélyképpen, u. m. Kis Jenő, Székely Ferencz, Major Sándor és Kozma Gyula II. oszt., Zsakó Kálmán* I. oszt., Szabó Dénes*, Szabó Mózes, Kis László*, Lőrinczi Domokos* IV. oszt., Varga Béla V. oszt. tanulók.

A *-gal jelöltek a téli vizsgálat alkalmával elégtelen osztályzatot kapván, helyökbe a 2-ik félévre Benkő János és Péterfi Gyula IV. oszt. Raffaj Dániel V oszt. és Kis Jakab I. oszt tanulók vétettek fel.

q) Nagy Ferencz városi polgár ez évben is ebédet adott minden nap Benkő János IV. oszt. tanulónak. Fogadja a nemes szivü jóltévő az igazgatóság hálás köszönetét.

VII. Könyvtárak, gyüjtemények.

a) A nagy könyvtár a mult iskolai év végén állott 11,644 darabból. Ez évi gyarapodás 865 darab, tehát ma áll 12,509 darabból. A szaporodás igy történt: Mlgs. Berde Mózes ur szives adomány pénzéből vétetett 7 darab. Értéke 37 frt 60 kr. A gymnasium pénztárából 21 darab, értéke 40 frt 50 kr. Mlgs. Jakab Elek ur ajándékozott 448 drbot; becsértéke 136 frt 13 kr. Szabó Mózes p. ü. titkár 8 drbot; becsértéke 3 frt 80 kr. A M. T. Akadémia 83 darabot, becsértéke 70 frt 35 kr. Egyes kiadók 69 drbot, becsértéke 9 frt 55 kr. Orbán Balázs 18 drbot, becsértéke 9 frt. A kolozsvári iskolánk könyvtára többes példányaiból 71 drb., becsértéke 31 frt 52 kr. Ny.-gálfalvi pap, néhai Hadnagy Pál könyveiből 140 drb, becsértéke 13 frt 48 kr. Az összes vétel- és becsérték 351 frt 93 kr.

Járatott a könyvtár részére: Philosophiai Szemle. Magyar Nyelvőr. Tanáregylet Közlönye. Philologiai Közlöny. Budapesti Szemle.

Használta ez iskolai évben a nagy könyvtárt 19 egyén; használatra kivett 58 művet 100 darabban.

b) Az ifjusági könyvtárt használta ez évben 110 egyén. Használatra kivettek 443 művet 568 darabban.

A tagsági dijakból bejött 64 frt 20 kr. Más bevételek a takarék-pénztárban levő mult évi maradékkal 83 frt 69 kr. Összesen 147 frt 89 kr.

Az ifjusági könyvtár gyarapodott ez évben vétel útján 73 drbbal, melynek vételára 65 frt 55 kr. Ajándékozott Szabó Mózes p. ü. titkár 1 drbot; Dolinay Gyula 1 drbot.

Járattak a következő lapok: Vasárnapi Ujság. Politikai Ujdon-

ságok. Hasznos Mulattató. Prot. egyh. és iskolai lap. Keresztény Magvető. Ingyen jött a Néptanitók Lapja.

Könyvek, lapok stb.-re kiadatott 120 frt 2 kr. Pénztári maradék 27 frt 87 kr.

Ezenkivül van a kölcsönző egylettől átjött „Ifjusági könyvtáralap", mely a mult iskolai év végén volt 392 frt 04 kr; ma 416 frt 30 kr. A Népbankban van elhelyezve.

c) Folyó évi május 10-én az ifjuság a tanszerek gyarapitására tavaszi tánczvigalmat rendezett, mely 52 frt 64 kr tiszta jövedelmet adott. Ebből az ásványgyüjtemény gyarapittatott 14 darabbal; a növénygyüjtemény 12 drbbal, ára összesen 13 frt 56 kr. A fizikai gyüjtemény 7 darabbal, ára 19 frt 30 kr. A mértani rajzhoz 13 darab sodronyminta szereztetett; ára 12 frt 90 kr. A postaköltségekkel együtt kiadatott 48 frt 14 kr. Pénzmaradék 4 frt 50 kr. Ez is az irt czélokra fog felhasználtatni.

A földrajzi gyüjtemény vétel utján gyarapodott Európa politikai földabrosszával: ára 6 frt 24 kr.

Egy kisebbszerü üveges szekrény készittetett azon ásványok részére, a melyek szorosan a tanitás tárgyát képezik. E szekrény az V-ik gymn. osztály tantermében lett elhelyezve, hogy az illető ásványokat a tanuló mindennap szemlélhesse.

VIII. Adatok az 1887—88 tanév történetéhez.

A beiratások september 1—4. napjain történtek. Az iskolai év megnyilt 5-én reggel 8 órakor. Megnyitó beszédet tartott László József rendes tanár, mint helyettes igazgató.*

A tanári, tanitói karban a következő változások történtek. Péter János köztanitó, az egyházi felsőbbség által, a mult évi augusztus hóban, a tordai polgári iskolához tétetvén által, helyébe nem köztanitó, hanem rendes tanárnak mult évi sept. 4-én Dicső-Szt.-Mártonban tartott zsinati főtanácson 34. sz. a. okleveles tanárjelölt Péterfi Lajos választatott meg, a ki helyét september első felében elfoglalta s azóta nagy buzgósággal, ügyszeretettel folytatja hivatalát.

Emlitett zsinati főtanács elébe terjesztetett a nméltóságu mi miniszter urnak 34359—1886. sz. leirata, melyben kijelenti, hogy kereszturi gymnasiumunk állami fontosságát nem ismeri el s azért az állami segedelemben nem fogja részeltetni s ajánlja, hogy a könnyebb fentarthatásért IV. osztályu gymnasiummá redukáltassék.

Nagyszerü jelenet következett erre a zsinati főtanácson! Ezt az ominosus reductio szót egyetlenegy szájból se lehetett hallani; de igen a száz forintok igéretét nagyon sokaktól az uj tanári székre. Azt a lelkesedést, azt a rajongó szeretetet a kereszturi iskola iránt; azt az áldozatkészséget, a melyet a maguk erejére utalt unitáriusok ott nyilvánitottak, nagyon szerettem volna bemutatni a Nagyméltóságu Miniszter urnak! Szivből eredett az, nem bureau-ból!

---

* Az igazgató a zsinati gyülésen volt.

A zsinati előterjesztésből mindenki azt tudta meg, hogy a kereszturi iskola veszélyben van; mert IV. osztályra redukálása, csak az áldozatoktól irtódzó, vagy nevezzük a nevén, az áldozni nem akarók előtt lehet kedves; de azok előtt, a kik a vallásközönség egyetemes javát, a Székely nép boldogulását óhajtják, elvetendő, mint káros és veszélyes.

Kereszturra nézve a IV. osztályu iskola eszméje nem pártolható. A IV. osztályu iskola csak a képezde előiskolája lenne, s igy csak azok jönnének ide tanulni, a kik a tanitói pályára menendők. Sőt unitárius székely atyánkfiai közül sokkal kevesebben tanittatnák gyermekeiket az esetben, mert a kolozsvári hosszasabb ideig tartó és költségesebb tanittatást nem birnák ki. Mig, ha itt 5 vagy 6 osztályt végezne, Kolozsvárt már maga a tanuló is tudna magán segiteni; de ha IV. osztályu leszen, azután még egy pár évig az apa egész költségén kell tanulnia. Ez sokakat visszatart a tanulói pályától. Az pedig haszontalan beszéd, hogy Kolozsváron kevesebbe kerül a tanittatás, mint Sz.-Kereszturon. Ezt csak az hirdeti, a ki egyik helyen se tudja hogy mibe kerül.

Másik változás a tanitói karban: Osváth Gábor isk. főnök november hóban a héviz-i ekklézsiába neveztetvén ki papnak, helyébe 199—1887 sz. a. Fekete Domokos papjelől rendeltetett.

Megemlitendőnek tartom, hogy Sándor János a dicső-szt.-mártoni zsinaton hatodikszor lett megválasztva igazgatónak.

Továbbá: a nméltóságu miniszter ur 8552—1888. sz. alatt, mint a kik az 1883-ik évben hozott középiskolai törvény életbelépése előtt nemcsak 3, de sőt tiz évnél is többet szolgáltak, a tanári vizsgálat alól felmentette László József, Gombos Sámuel és Sándor János rendes tanárokat, s László Józsefet a latin, görögnyelv és természetrajzi szakokra; Gombos Sámuelt a magyar, németnyelv, történelem és földrajzra; Sándor Jánost pedig a számtan, mértan és természettani szakokra nézve rendes tanároknak nyilvánitotta. Barabás József és Péterfi Lajos oklevelés tanároknak okleveleit elismerte.

Ez iskolai év elején Barabás József az igazgatósági jegyzőségről lemondván, helyébe Péterfi Lajos választatott meg.

Buzgó felügyelő gondnokunk Kozma Ferencz a mult évi zsinaton lemondott gondnoki hivataláról.

Már a mult iskolai évben megindult volt a mozgalom arra, hogy a rend és tisztaság szempontjából, a lakószobák vaságyakkal szereltessenek fel. Ennek terhét a tanittató szülőkre nem lehetvén róni, az intézet igazgatóságának kellett gondoskodnia az erre szükséges pénzösszegről. Ez iskolai év elején készittetett itt helyben 90 darab két—két fiókos vaságyat és 10 drb karikás ágyat. Az anyag kalapált vas és pléh. A nagy ágyak sulya 65 kgr. A karikás ágyaké 34 kgr. Az elsőknek készitési ára darabonként 19 frt 50 kr Az utóbbiaké 11 frt o. é. Az igazgatóság 1870 frt kölcsönt vett fel a vaságyakra az E. K. Tanácstól a Koncz János-alapból olyformán, hogy annak 5%-os kamatját évenként fizeti s 15 év alatt a tőkét

is letörleszti, mit, igen természetesen, a tanulók által fizetendő használati dijból kell eszközölnie. Használati dij egy nagy ágytól egy évre 2 frt. Karikás ágytól 1 frt.

A Nagyméltóságu miniszter ur 44477. sz. a. az iskola épületének rajzát kérte, a mely rajzon a hossz- és keresztmetszet meglegyen, hogy az egyes helyiségek magassági és más méreteit meg lehessen tudni s igy kitünjék, hogy az épület a paedagogia és köz egészségügy követelményeinek megfelel-e. E rajzot Kotz József vasúti mérnök hitrokonunk készitette meg s műszaki véleményt is irt melléje, a mely szerint helyiségeink a jelenkor igényeink megfelelnek. E munkát, irt atyánkfia, minden dij nélkül tette, a melyért igazgatóságunk, a maga s az egyház nevében, szives köszönetét szóval és irásban is kifejezte.

Folyó évi május 10-én d. e. 11 órakor, az iskola nagytermében, a jóltévők emlékünnepélye a szokásos programm szerint meg tartatott. Főtárgya volt Koncz János élete és alapitványa története, melyet irt és felolvasott Péterfi Lajos tanár atyánkfia.

Az iskolai év tavaszán a gymnasium udvara végében levő 800 □ öl területü kert megnyittatott a növendékek részére tanuló és szórakozó helyiségül. Parkirozása, átalakitása is nagyrészben megvan, s a jövő iskolai évben — ha Isten is ugy akarja — teljesen rendbe jő. E kert az ifjuság izlésének, miveltségének legyen egyik bizonyitéka. Hogy a romboló, vagy szépitő szellem közül melyiknek hódolnak az ifjak, azt a jövő fogja megmutatni.

A szebeni tankerület kir. főigazgatója, méltóságos Elischer József kir. tanácsos ur f. évi február hó 10 és 11-én tartotta hivatalos látogatását, mint a kormány megbizottja.

Igazgatósági ülés volt 13, tanügyi összejövetel 5.

Raffay Károly buzgó hitrokonunk, a Derzsi Domokos által ajándékozott óraharangot, a főnöki szoba ajtója mellé vaskötéssel felcsináltatta. Munka és anyag ára 2 frt 60 kr.

Járási és intézeti orvos Lengyel József ur a gymn. kórházi tőkéje növelésére 2 frtot ajándékozott.

A növendékek által vásárolt gyógyszerek ára 20%-át Jaeger Fr. József gyógyszerész úr a gymn. kórháza javára ajándékozta.

Az intézeti orvos ur jelentése szerint a tanulóknál 24 betegségi eset fordult elő Ez év egészségügyi tekintetben a legjobbak közé tartozik.

Az ifjuságnak tanulásban való igyekezete, magaviselete jó.

A Gál Ábel-alap mult év végén volt 2036 frt 89 kr., most 2179 frt 44 kr.

A Vas Miklósné-alap 687 frt 90 kr., most 736 frt 2 kr.

A kórház-alap 630 frt 40 kr., most 1677 frt 3 kr.*)

A Kriza János-alap 63 frt 70 kr., most 67 frt 95 kr.

A Marosi Gergely-alap 55 frt 57 kr., most 58 frt 42 kr.

---

*) Ide van számitva a vámfalvi Bedő Sándor ezer frt hagyatéka is.

A vizsgálatok január és junius végén tartattak. Az állandó vizsgáló-bizottság mellé mindkét alkalomra az E. K. T. több egyházi tanácsost nevezett ki biztosnak.

Az isk. év junius 30-án végződött, a mikor is az érdemsor felolvasása, a jutalmak kiosztása után beszédet tartott az igazgató.

A jövő tanév szept. 1-én kezdődik. Az iskolai dijak előre fizetendők.

Az ösztöndijak elnyerése végett a folyamodások, szegénységi bizonyitvánnyal felszerelve, szept. 10-ig beadandók az igazgatósághoz.

Sándor János,
igazgató-tanár.

TARTALOM.

Lap

Tudtak-é a középkoriak latinul? (Brassai.) 3

A) Kolozsvári főtanoda.

I. Főfelügyelet 3
II. Iskolai igazgatóság 7
III. Iskolai kórház 7
IV. Tanári és tanitói személyzet s az általuk előadott tantárgyak . . . 7
V. Magán-tanitás 8
VI. A tanterv táblázatos átnézete 12
VII. A tanterv és tananyag mindkét félévre vonatkozó vázlatos kimutatása 12
VIII. Nem kötelezett tantárgyak, melyeket önkéntesen tanultak 14
IX. A tanulók névsora az osztályozás eredménye szerint az 1887—88-ik tanévben 25
X. Köz- és érettségi vizsgálatok s papi szigorlat 29
XI. Általános statisztikai kimutatás az 1887—88-ik tanévről 36
XII. Ösztöndijak, jutalmak, segélyezés és javadalmak 38
XIII. Tanszerek 40
XIV. A főtanoda kórháza 44
XV. Ifjusági egyletek és alapok 46
XVI. Adatok az 1887—88-ik tanév történetéhez 51
XVII. Figyelmeztetés az 1888—89-ik tanévet illetőleg 58

B) Tordai középtanoda és elemi iskola.

I. Főfelügyelet 60
II. Iskolai igazgatóság 60
III. A tanitók és az általuk kezelt tárgyak megnevezése 61
IV. Tanterv 61
V. Statisztikai adatok 62
VI. Az elemi osztály tanulók névsora 63
VII. Iskolai közlemények 65
VIII. Vegyes közlemények 66

C) Székely-kereszturi középtanoda.

I. Főfelügyelet 67
II. Iskolai igazgatóság 67
III. Tanári és tanitói személyzet s az általuk tanitott tantárgyak . . . 67
IV. A tanulók névsora az osztályozás eredménye szerint az 1887—88-ik évben 69
V. Általános statistikai kimutatás 74
VI. A tanuló ifjuság segélyezése 77
VII. Könyvtárak, gyüjtemények 78
VIII. Adatok az 1887—88-ik tanév történetéhez 79